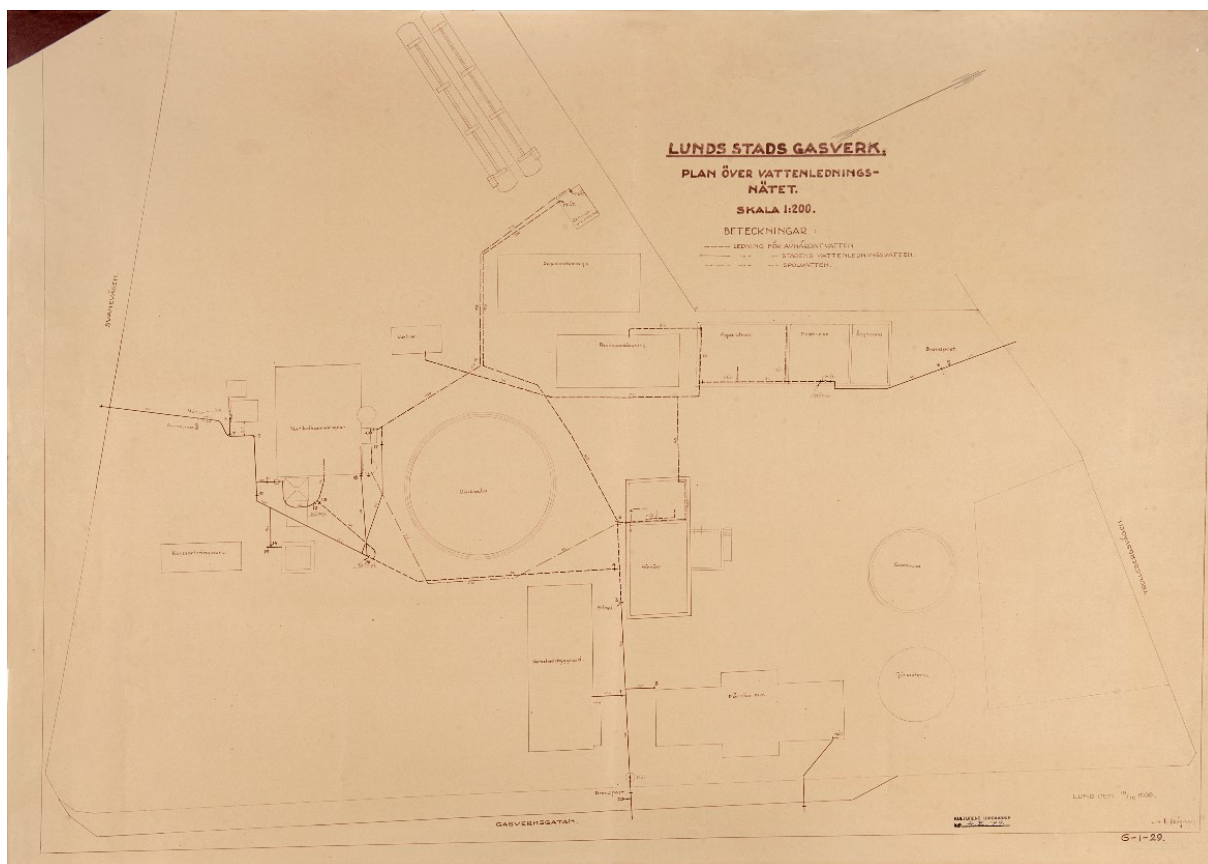

Gasverket 6

Fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459
Lunds stad och kommun, Skåne län
Arkeologiska schaktningsövervakningar och avgränsande
förundersökning år 2022–2023
Kristoffer Brink

Titel: Gasverket 6
Författare: Kristoffer Brink
Kulturmiljörapport: 2024:30

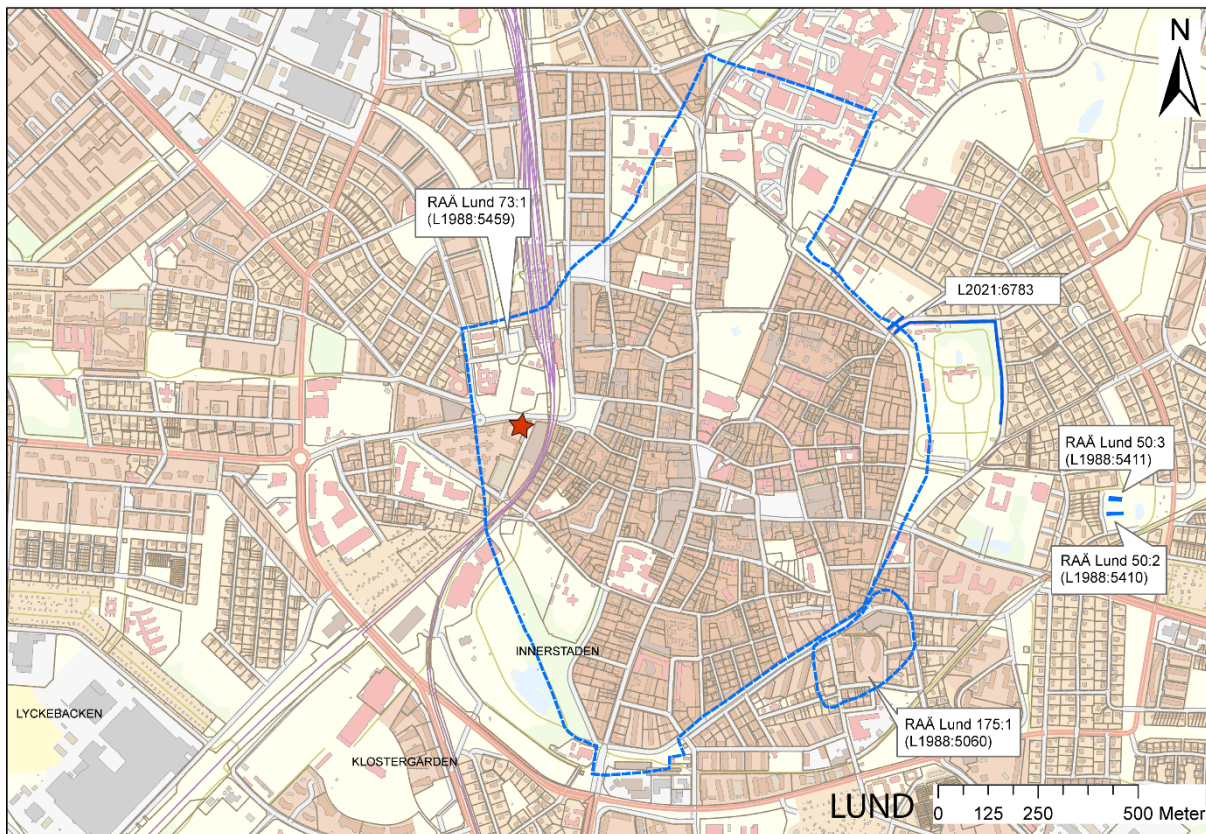
Omslagsbild: Karta över Lunds stads gasverk, upprättad år 1938. Kulturens LB arkiv 4.E.79
Upphovsrätt: Där inget annat är angivet, enligt Creative Commons licens CC BY

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	2
Fornlämningsmiljö	3
Tidigare arkeologiska iakttagelser	8
Avrättningsplats	8
Vallgrav	8
Generellt om de tre undersökningarna som genomfördes på fastigheten Gasverket 6 under åren 2022–2024	10
Schaktningsövervakning (Lst. Dnr. 37030-2022)	10
Avgränsande förundersökning (Lst. Dnr. 32040-2022)	12
Schaktningsövervakning (Lst. Dnr. 20336-2023)	17
Resultat och dateringsdiskussion	25
Kulturlagerstatus	26
Förslag på fortsatta åtgärder	26
Administrativa och tekniska uppgifter	27
Administrativa och tekniska uppgifter	28
Administrativa och tekniska uppgifter	29
Referenser	30
Bilagor, Plan- och sektionsritningar	

Sammanfattning

- I samband med markarbete inför en planerad nybyggnation, inom fastigheten kv Gasverket 6 i Lund har Kulturens arkeologer utfört två arkeologiska schaktningsövervakningar och en avgränsande förundersökning. En inledande arkeologisk schaktningsövervakning genomfördes enligt Länsstyrelsens beslut (Lst. Dnr. 37030-2022, Kulturens projektnummer A_2022_0074). Den efterföljdes av en avgränsande förundersökning (Lst. Dnr. 32040-2022, Kulturens projektnummer A_2022_0069). Den arkeologiska insatsen på fastigheten avslutades med en större schaktningsövervakning (Lst. Dnr. 20336-2023, Kulturens projektnummer A_2023_0042). Enligt Länsstyrelsens förfrågningsunderlag samrapporteras de tre ärendena
- Ingreppet låg inom fornlämning L1988:5459, Lunds medeltida stad, stadslager. De tre undersökningarna genomfördes för att dokumentera fornlämningens utbredning och bevaring i området.
- De äldsta lämningarna inom området var odlingslager i kombination med nedgrävningar i morän. De flesta av nedgrävningarna i morän tolkades som brunnar, alla oskodda och vid flera förekom en hävarmskonstruktion. Ett grophus dokumenterades med en storlek på nära fem kvm. Perioden med odling kunde spåras upp till ungefär 1400-tal. Från 1400-talet påträffades en syllstensrad och en hårdgjord arbetsyta följt av raseringslager. I de historiska källorna framgår att en gård uppfördes i området under 1400-talet. Från 1400-talet till 1800-tal fanns få arkeologiska spår och enstaka fynd av trefotsgrytor tolkas komma från denna tidsperiod. Från 1800-talet och framåt dokumenterades en större kalkgrop, en mellanlagringsplats för släckt kalk till kalkbruk. Vidare kunde rester efter gasverket dokumenteras med grunden till en av de mindre gasklockorna.
- De äldsta kulturlagren inom undersökningsområdet hade blivit kraftigt omrörda under den efterföljande periodens odling, vilket gjorde att de äldsta stratigrafiska relationerna hade suddats ut. Kulturlager från tidigmoderntid saknades och kan ha avbanats i samband med att dagens bebyggelse uppfördes.

Figur 1. Platsen för undersökningen markerad med en röd stjärna inom fornlämning L1988:5459 Lunds stadslager (RAÅ Lund 73:1). Fastighetskartan © Lantmäteriet.

Inledning

Inom fastigheten kv Gasverket 6 i Lund genomförde Beredningsbart Syd AB och Emira Gasverket AB markarbete inför en planerad nybyggnation. Ingreppet låg inom fornlämning L1988:5459, stadslager i Lunds medeltida stad (figur 1). Ett led i förarbetet för byggnationen var att kontrollera grunden till de befintliga byggnaderna. Sex mindre schakt grävdes i direkt anslutning till byggnaderna. En arkeologisk schaktningsövervakning genomfördes vid arbetet enligt Länsstyrelsens beslut (Lst. Dnr. 37030-2022, Kulturens projektnummer A_2022_0074). Inom samma fastighet genomfördes en avgränsande arkeologisk förundersökning (Lst Dnr. 32040-2022, Kulturens projektnummer A_2022_0069), fyra schakt upptogs för att utreda fornlämningens bevarandegrad och utbredning. Den avgränsande förundersökningen följdes sedan av en arkeologisk schaktningsövervakning i samband med total avbaning inom undersökningsområdet (Lst Dnr. 20336-2023 Kulturens projektnummer A_2023_0042). Den avslutande schaktningsövervakningen fokuserade främst på byggnadslämningar och nedgrävningar i morän. Vid tidigare miljöprovtagning inom undersökningsområdet konstaterades höga halter av flera gifter, det medförde att de arkeologiska undersökningarna genomfördes med extra skyddsutrustning, såsom andningsmask och skyddsoveraller. De tre ärendena samrapporteras i denna rapport enligt Länsstyrelsens förfrågningsunderlag.

Fornlämningsmiljö

Dagens begränsning av kvarteret består av Trollebergsvägen, Gasverksgatan och Svanevägen. Marken i kvarteret är till stor del utanför den forna medeltida stadsvallen och enbart de östra delarna av kvarteret fanns inom det medeltida stadsområdet. Den aktuella fastigheten ligger på stadssidan av kvarteret och fornlämningsmiljö och arkeologiska iakttagelser har främst tagit i beaktande av kunskaperna om de stadsrelaterade delarna av kvarteret och närområdet.

I kvarteret har både den medeltida vallgraven och vällen tidigare förekommit. Fastighetens västra sida stämmer någorlunda med det område där staden avgränsades och stadsvallen ska ha sträckt sig längs fastighetsgränsen. Stadsvallen finns delvis bevarad söder om fastigheten, i stadsparken. Stadsbegränsningen har arkeologiskt dokumenterats på flera platser i Lund och rester av vall och vallgrav har arkeologiskt dokumenterats både söder och norr om undersökningsområdet. Både vallgraven och vällen har varierat i storlek och utseende genom tiderna. Enligt Anders Andréns beräkningar har vallgraven varit 8–10 m bred och 2,5 m djup, med en vall på 10–12 m och 2,5 m hög (Andrén 1980).

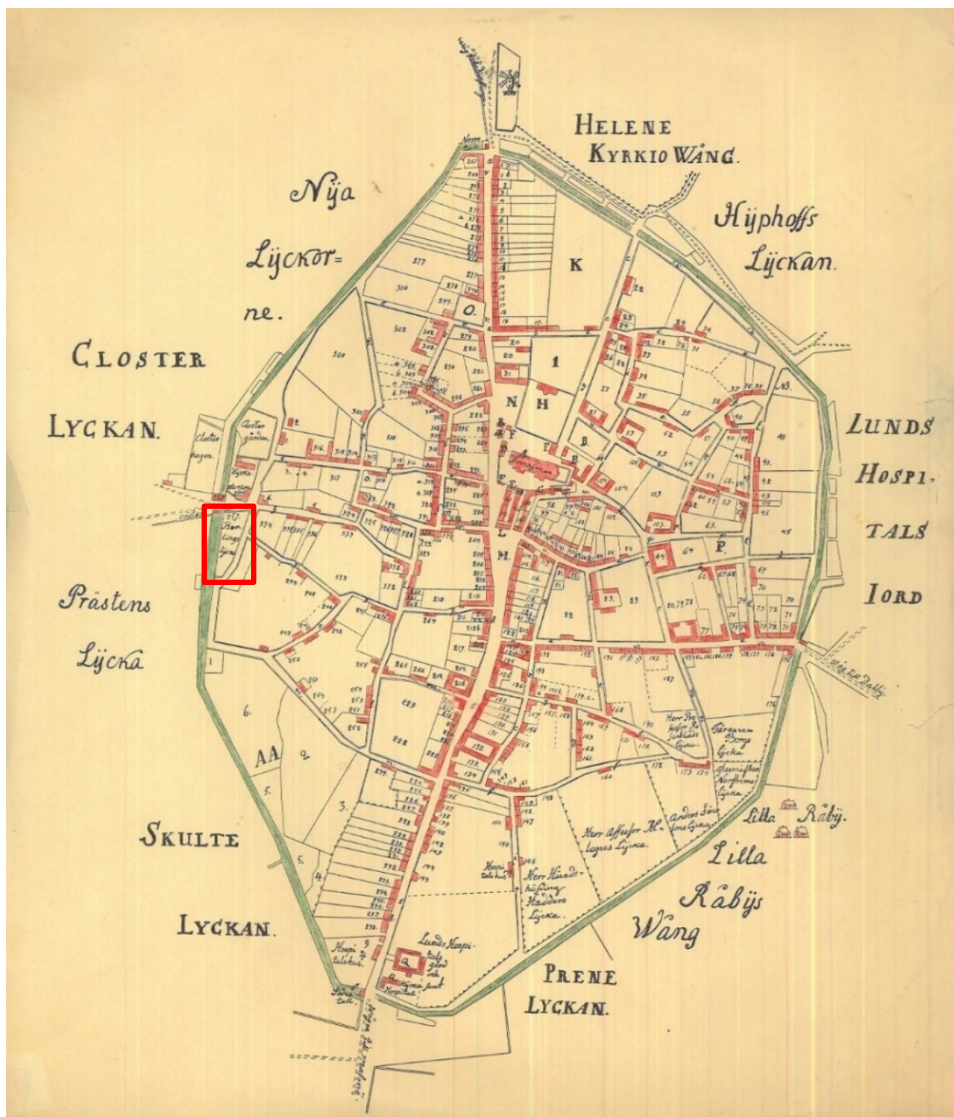
Den norra begränsningen av kvarteret kan följas på kartor till 1600-talet och har sannolikt ett medeltida ursprung. Norr om fastigheten, ungefär på dagens Trollebergsvägen, låg under medeltiden Västerport (figur 2 och 3). Porten kallades även Nunne burlled/burlett, efter nunnorna i Sankt Peters kloster. Benämningen burlled/burlett kan utläsas som "bordled", ett ord sammansatt av bord- som betyder stående träverk och -led som avser öppning. Det finns teorier om att Lunds östra och västra portar, som i det historiska källmaterialet varit benämnda med efterledet "-led", har varit mindre påkostade, med mer framstående portar i norr och söder (Blomqvist 1985:21f). En annan tolkning av det sammansatta ordet är att förleden består av tyska ordet "Burg" som uttolkas som borg/befäst stad och ska därmed inte ses som en mindre port (Andrén 1980:76). Omnämndat av porten sker första gången år 1385 och Nunne Burlled år 1423 (Andrén 1980:21). Klostret var beläget norr om undersökningsområdet och klosterkyrkan är bevarad än idag. Den östra begränsningen av kvarteret och fastigheten är Gasverksgatan. När gatan lades ut år 1866 fick den namnet Nya Westra Vallgatan, men år 1896 döptes den om till Gasverksgatan (kulturportallund.se 1).

Enligt de historiska kartorna var kvarteret obebyggt i äldre tider, bortsett från stadens västra tullhus som kan ha legat inom aktuell fastighet, längs Trollebergsvägen. I genomgången av de historiska källorna för staden Lund under medeltiden har Anders Andrén gjort en rekonstruktion över tomterna för ungefär år 1500 och en förteckning över dess omnämmanden. I rekonstruktionen ligger undersökningsområdet inom tomten 257:1 (tabell 1).

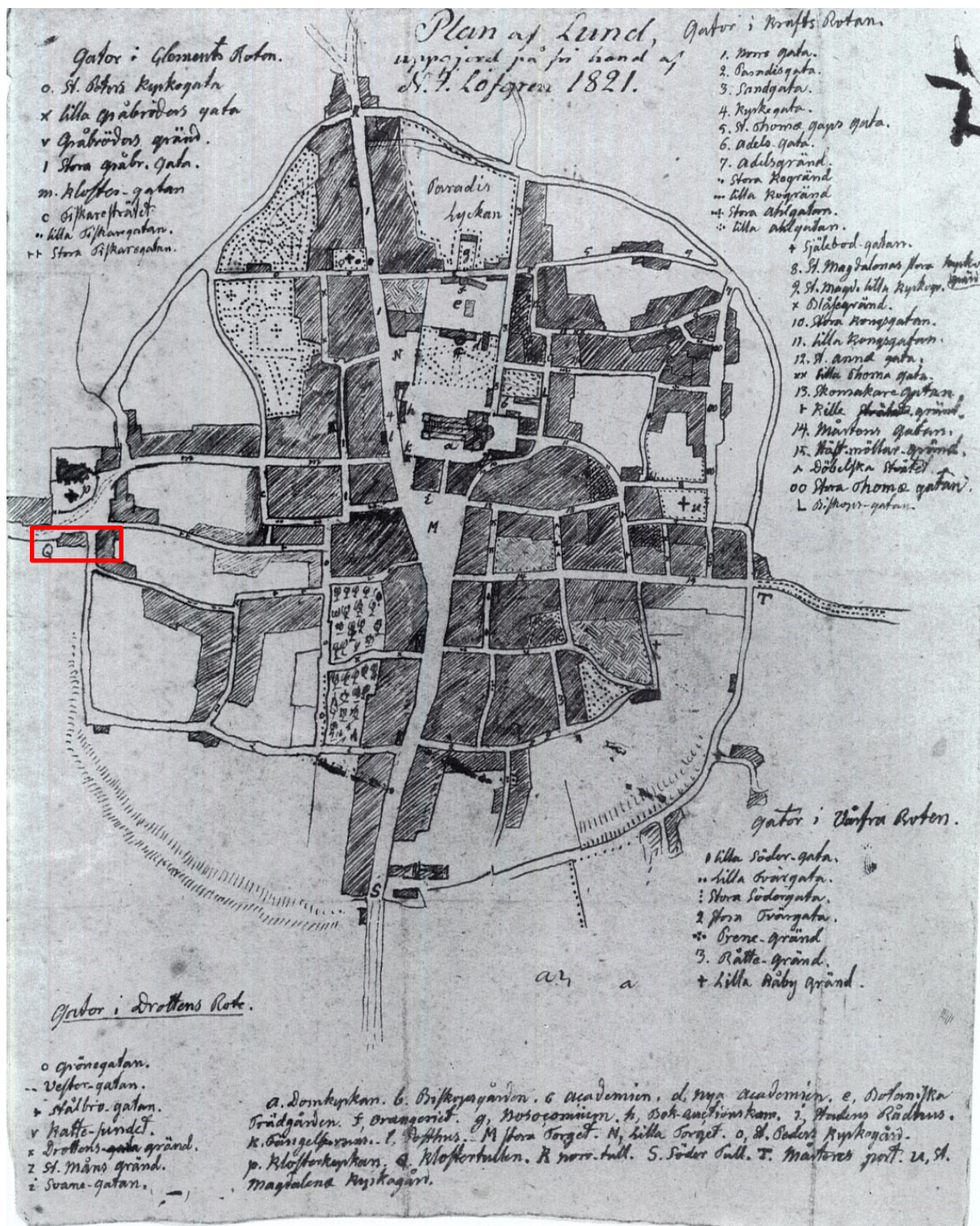
Tabell 1. Omnämmande som berör tomt 257:1 enligt Anders Andréns sammanställning (Andrén 1984).

Innan år 1423	Ägdes av rådmannen Ernst Brodde (Budde).
År 1423	Förvärvades, en jord, av ärkedjåknen Jens Povlsen. Tomten låg öster om gropen (vallgraven), väster om östra gatan, söder om Nunne Burled och norr om Aage Tømmermands gård.
-	Kom i domkyrkans ägo. Enligt påskrift på brevet år 1423 gällde det tomten, som senare blev bebyggd med "Rosengården".
År 1484	Arrenderades "Rosengården" av Lasse Pedersen Baeling. Gården låg söder om Nunne kloster och öster om gropen.
År 1570	Betalade store Anders jordskyld till domkyrkan för "Rosengården".
Till tomten kan sannolikt knytas ytterligare två medeltida uppgifter. Priorissan Margrete i S:t Peters nunnekloster sålde 1385 en gård till Jon Nielsen Brun. Gården låg strax innanför stadsporten i "Lunds socken västan", enligt 1600-talsavskrift. Niels Asmundsen "Quantz" sålde 1402 en gård till Peder Gunnensen. Gården låg vid Västerport (Andrén 1984).	

År 1783 benämns området som "nr 257 Berlings lycka" enligt Espmans karta, (figur 2). Benämndet som lycka indikerar att området inte var bebyggt, utan mer hade karaktären av en stadsodling.

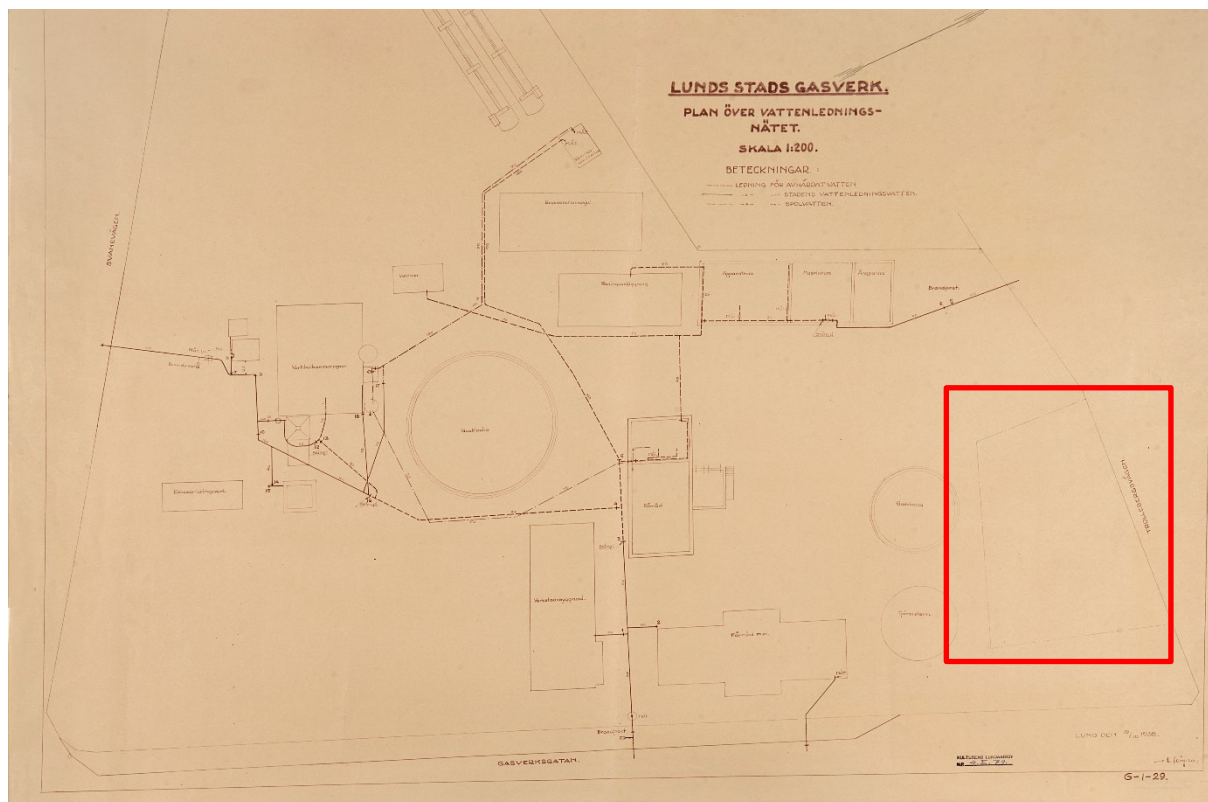
Figur 2. En version av Espmans karta från 1783, handkolorerad av personal på Kulturen, oklart när. Berglings lycka markerat inom dagens fastighet Gasverket 6 (arbetsmaterial, Kulturens LB-arkiv).

Figur 3. Karta från år 1821. Markerat med bokstaven Q är "Klostertullern", troligen avses tullhuset med en placering på aktuell tomt (Kulturens LB arkiv 4.A.153).

Under sent 1700-tal och tidigt 1800-tal kan fastigheten ha varit obebyggd (figur 2 och 3). I Kulturens arkiv finns uppgifter från år 1939 om en avrättningsplats i kvarteret samt en spöpåle i hörnet Gasverksgatan/Trollebergsvägen. Berättelsen nedtecknades år 1939 och var andrahandsinformation om att en då avliden person som tidigare hade bott i kvarteret hade berättat för ungefär 15 år sedan att han sett en man slita spö som ung pojke på platsen (Kulturens LA-arkiv).

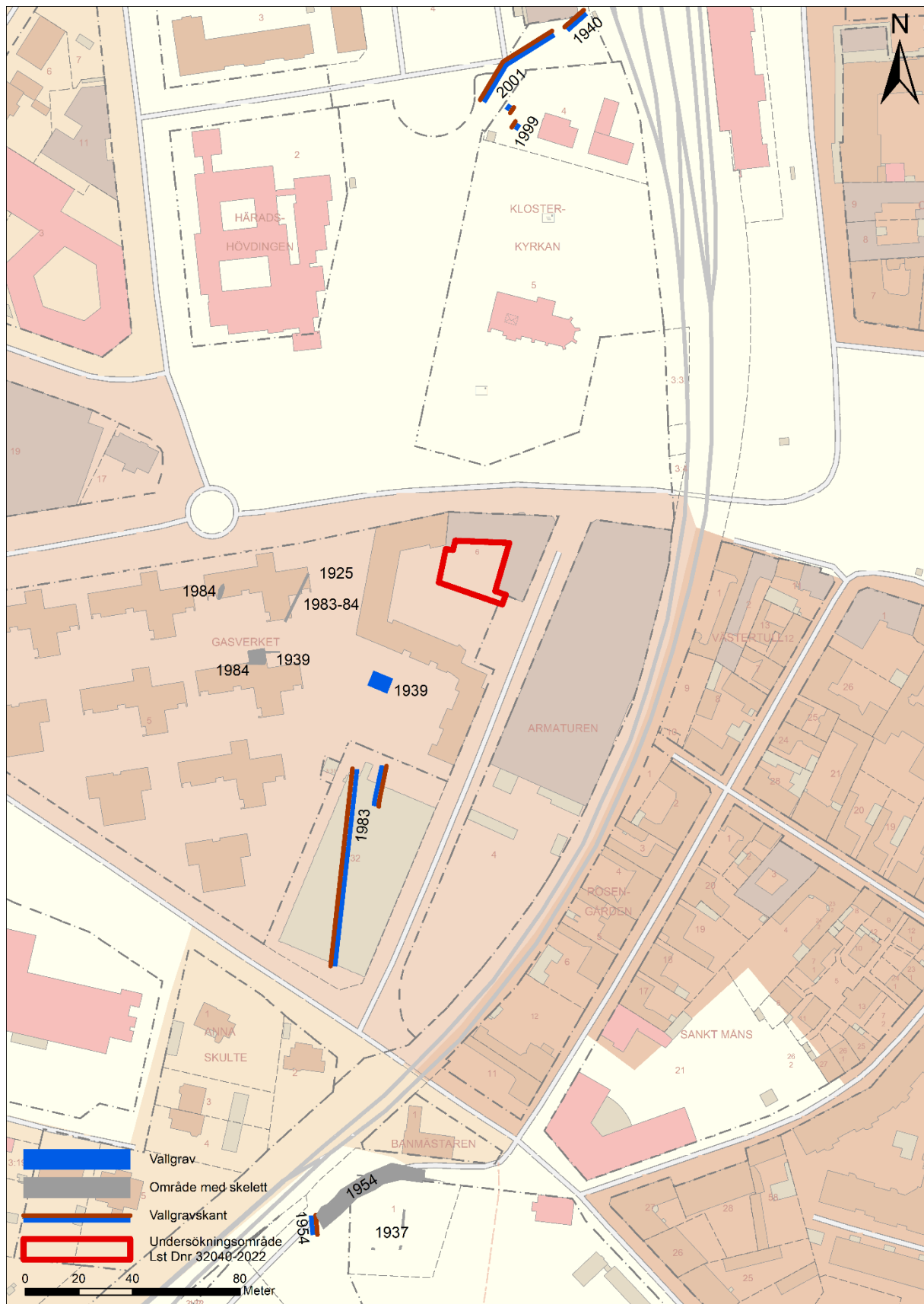
Bebyggelsen i kvarteret tog fart i samband med att Lunds gasverk grundades år 1861 och kvarteret är idag uppkallat efter gasverket. Under 1800-talet förändrades kvarteret och närliggande kvarter från att ha varit rurala miljöer till att bli industriområden, där närheten till järnvägen och stationen bidrog till industrialiseringsfokuset i området. År 1962 slutade produktionen av gas vid gasverket (kulturportallund.se 2).

Figur 4. Plan över Lunds stads gasverk, upprättat år 1938. Området för undersökningen markerad med rött, norr till höger i bild (Kulturrens LB arkiv 4.E.79).

På den aktuella fastigheten, längs Gasverksgatan i korsningen med Trollebergsvägen, finns idag en byggnad som uppfördes år 1931 av Tekniska Verken. Trevåningshuset, med putsat tegel, bedömdes i bevaringsprogrammet år 1981 som kulturhistorisk, eller miljömässigt värdefull byggnad. I det uppdaterade underlaget 2006–2009 bedömdes byggnaden som kulturhistorisk värdefull byggnad. Längs Trollebergsvägen finns på fastigheten en byggnad från år 1890, uppförd med rött tegel mot gatan och gult tegel mot gården. I det uppdaterade bevaringsprogrammet är byggnaden med gårdsbebyggelsen som nu är riven markerade som "Är med och bygger upp en kulturhistorisk miljö" (bevaringsprogram.lund.se 1).

Stora delar av kvarteret omgestaltades på mitten av 1980-talet, efter att en arkitektutävling hade utlysts för hur kvarteret skulle utnyttjas. Det största ingreppet i samband med denna omgestaltning skedde utanför den medeltida stadsbegränsningen på fastigheten Gasverket 5 (bevaringsprogram.lund.se 2).

Figur 5. Tidigare undersökningar i området som omnämns i tidigare arkeologiska iakttagelser. Symbolen för vallgravskant har blå sida mot nedgrävningen. Fastighetskartan © Lantmäteriet.

Tidigare arkeologiska iakttagelser

I kvarteret och närområdet har arkeologiska observationer gjorts år 1938–1939, 1983, 1984, 2001 och 2018 (figur 5). Om annat ej anges är uppgifterna hämtade från Kulturens LA-arkiv. I närområdet präglas den arkeologiska dokumentationen av gränsen mellan stad och land med vall och vallgrav, samt spåren av en avrättningsplats.

Avrättningsplats

Väster om aktuell fastighet, på Gasverket 5, har arkeologiska observationer av mänskliga kvarlevor gjorts år 1983–84, 1939 och 1924–25 (figur 5). Skeletten tolkades inte härröra från en regelrätt kyrkogård, utan anses komma från en avrättningsplats. Att individerna skulle ha blivit avrättade baseras på att alla individer antingen hade märken efter hugg i nacken, eller att kraniet var skiljt från kroppen. Avrättningarna tolkades till att vara medeltida och alla påträffade individer var av manligt kön som efter de blivit bragda om livet blivit nerkastade i grävda gropar. Skeletten framkom på ungefär 1,40 m djup. Mellan de arkeologiskt påvisade mänskliga kvarlevorna och undersökningsområdet har den medeltida vallgraven dokumenterats.

Vallgrav

En bit norr om kvarteret, på fastigheten Klosterkyrkan 4, genomfördes under åren 1999–2001 markarbeten med arkeologisk schaktningsövervakning (figur 5, Balic 2001). Resultatet från de arkeologiska undersökningarna, samt tidigare undersökningar i området, visade att vallgraven hade haft två olika sträckningar, en yngre mer västlig sträckning samt en äldre.

Söder om undersökningsområdet, i norra delen av stadsparken, har S:t Måns kyrka troligen en gång legat. Vid markarbeten i området år 1954 dokumenterades gravar under stadsvallen (figur 5). Detta fyndförhållande visar att gravläggningarna var äldre än stadsvallen. Det betyder i sin tur att gravarna antingen var mycket gamla och anlagda innan staden fick en befästning, eller att vallens sträckning har förändrats i området.

De arkeologiska observationerna norr och söder om aktuell fastighet indikerar att stadens västra begränsning inte varit konstant, utan har förändrats någon gång under medeltiden. Det fanns potential att denna variation i dragningen av den västra begränsningen av staden skulle kunna dokumenteras i aktuella undersökningar. Det är intressant att de två platserna med förändrad gränsdragning inte visar en enhetlig rörelse på gränsen. I söder kan vallen ha flyttats mot staden, medan det i norr har gjorts en förflyttning ut från staden (Balic 2001).

I kvarteret har markarbeten söder om undersökningsområdet påvisat vallgraven, främst i observationerna år 1983, då en sträcka på ungefär 80 m av vallgraven kunde dokumenteras. I

grävningen från år 1939 är bara "gyttja" registrerat. Det skulle kunna innebära att hela schaktet är inom vallgraven, eller att området var omrört (figur 5).

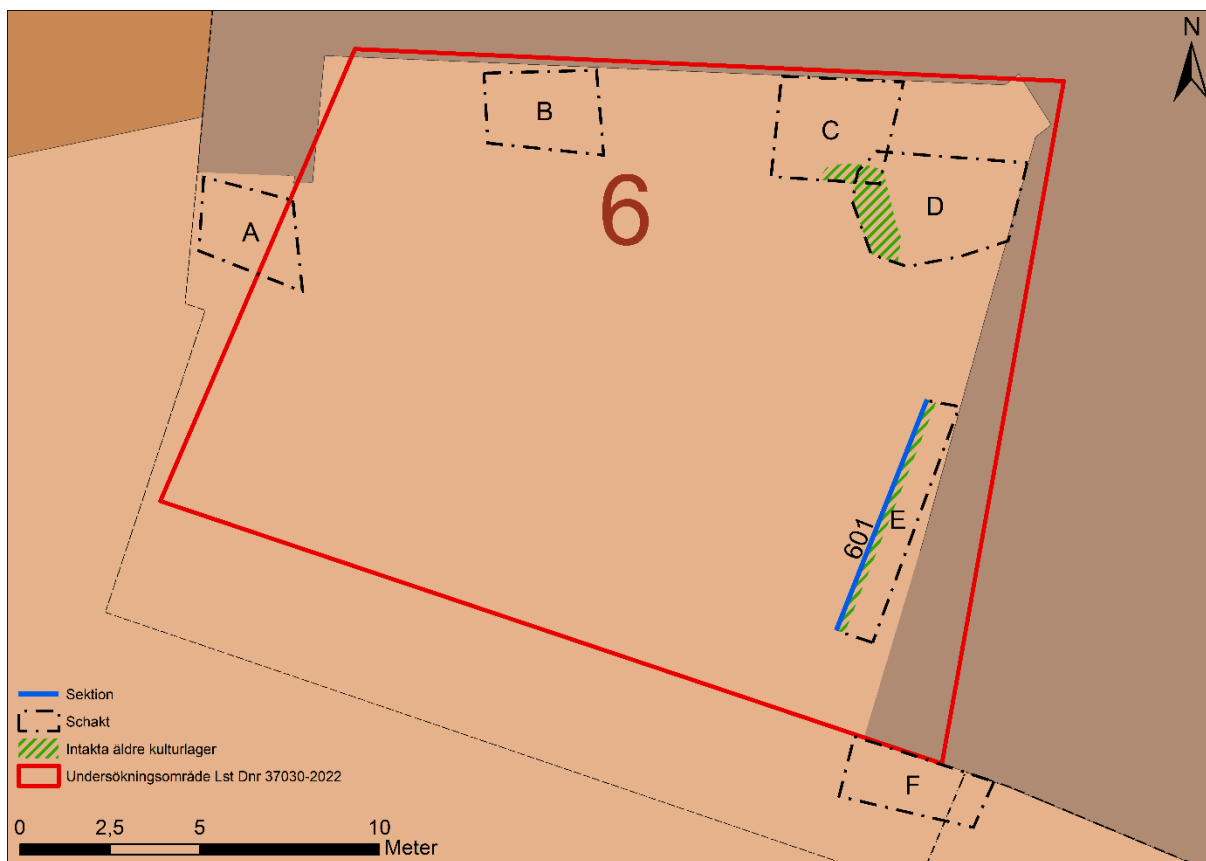
På fastigheten förekommer inga tidigare arkeologiska undersökningar. Därmed var kulturlagermäktigheten och status på fornlämningen inom undersökningsområdet oklar inför schaktningsövervakningen.

Generellt om de tre undersökningarna som genomfördes på fastigheten Gasverket 6 under åren 2022–2024

Undersökningarna på Gasverket 6 dokumenterades enligt single-contextmetoden både i plan och vertikalt. Detta innebar att de kontexter som kunde ses i plan mättes in med GPS, alternativt handritades. Sektionerna i schakten handritades på millimeterrutat papper. Kompletterande dokumentation gjordes med fotografering. I rapporten kommer följande förkortningar användas K=kontext och C=sektion. De höjdangivelser som anges i meter över havet (m ö.h.) är redovisade i Rikets Höjdsystem 2000. Undersökningen gjordes i starkt förorenade massor, vilket innebar att fältarbete gjordes i skyddande engångsoverall och andningsmask med filter. Föroreningarna, som härstammar från produktionen vid det nedlagda gasverket, var som högst i de södra delarna av undersökningsytan. Med det i åtanke minimerades de arkeologiska arbetena i den södra delen. De förorenade massorna innebar även att alla massor gemensamt skulle föras till destruktion och inga naturvetenskapliga prover eller fynd fick samlas in från området. När nedgrävningar i morän påträffades undersöktes de till ett djup om ungefär 0,50 meter under den avslutande schaktningsnivån.

Schaktningsövervakning (Lst. Dnr. 37030-2022)

Den första arkeologiska schaktningsövervakningen utfördes med sex provgropar längs stående byggnaders södra och västra fasad under perioden 2022-11-29–2022-12-01. Entreprenörens syfte med provgroparna var att undersöka grundkonstruktionen för intilliggande byggnader. Schakten grävdes från väster till öster och gavs benämningarna A-F (figur 6). I den mån det gick grävdes hela ytan inom ett schakt ner i jämna stick för att kunna identifiera arkeologiska lämningar i plan, undantaget var i schakt D och E. Schakt D grävdes i två delar, först en nordlig och sedan en sydlig del. Anledningen till denna uppdelning var att inom schaktet skulle grundpelare påträffas som inte återfanns inom den första ytan. Schakt E grävdes i en nordlig och en sydlig del på grund av schaktets längd i förhållande till grävmaskinens räckvidd. Allt grävarbete övervakades av arkeolog.

Figur 6. De undersökta schakten A-F i den första arkeologiska schaktningsövervakningen. Stora delar av schakten låg inom frischakt till tidigare arbeten kring byggnaderna. Med grön skraffering markeras områden med intakta äldre kulturlager. Fastighetskartan © Lantmäteriet.

Mot de centrala delarna av fastigheten kunde äldre kulturlager observeras i schakt C-E (markerat med grönt i figur 5). Lagersekvensen kan ses i sektion C601 i bilagan. Intakt äldre kulturlager (K1) dokumenterades från ett djup om 0,90 meter ner till schaktbotten på 1,30 meter. Det 0,40 meter tjocka lagret hade ett begränsat inslag av rött tegel och träkol. Lagret var kompakt och fuktigt och bedömdes ha bra bevaringsförhållanden för organiska fynd. Lagret tolkades vara ett odlingslager från medeltiden. Lagret ovan odlingslagret var ett raseringslager och dokumenterades mellan 0,60 och 0,90 meters djup (K2). Raseringslagret innehöll rikligt med rött tegel och träkol. Flera keramikfragment från högmedeltid och fram till modern tid dokumenterades i form av yngre rödgods; till exempel delar till trefotsgrutor, samt fajans. I lagret fanns även ett relativt rikt djurbensmaterial från domesticerade arter. Ovan kontext 2 fanns ytterligare ett raseringslager (K6). Detta lager hade större bitar med tegelvägg i sig och även delar med tapet. Lagret bedömdes vara relativt modernt, troligen från 1900-talet. Raseringslagret (K6) fanns under påförda topplager bestående antingen av sättsand eller matjord (K10-12). Schakt E togs upp tvärs över den yta där en öst-västlig byggnad nyligen rivits. Den rivna byggnaden hade endast till begränsad del gjort ingrepp i kulturlagren. Vid grundläggandet av byggnaden hade smala schakt upptagits ner till 0,80 m (K8). Mellan grundväggarna fanns fyllnadsmassor av omrörda kulturlager (K7) ner till 0,70 och de understa 0,10 m, ner till schaktbotten var intakta (K1).

Utskiftningen kunde ses längs den norra byggnaden och längs delar av den östliga byggnaden. De historiska kulturlagren var utbytta mot sand och dränerande massor av krossat material med en största storlek på 0,09 m, toppat med matjord eller sand. Massorna var utskiftade till ungefär två meter ut från

fasaden med en rak yttre schaktkant. Schaktet hade gått ner i morän, troligen i samband med att byggnaden försetts med fuktisolermatta vid ett okänt årtal. Företeelsen iaktogs i schakt A-D (figur 6). Schakt A och B innehöll enbart moderna massor. Schakt A hade även en nord-sydlig kulvert för diverse rör och ledningar. Det södra schaktet, benämnd F, hade enbart omrörda moderna massor med inslag av modernt rivningsmaterial i form av bruk och maskinslagna tegelstenar. Vid 0,50 meter under marknivån övergick massorna till ren sand tolkat som påförda massor. Sanden fortsatte ner till 1,00 meter djup där undersökningen slutade. Vid denna nivå kom undersökningen ner till den nivå som bedömts som mycket hälsoskadlig och därmed gjordes besiktning från schaktkanten. På schaktbotten kunde en vis förändring av massorna urskiljas, eventuellt att lermoränen började exponeras.

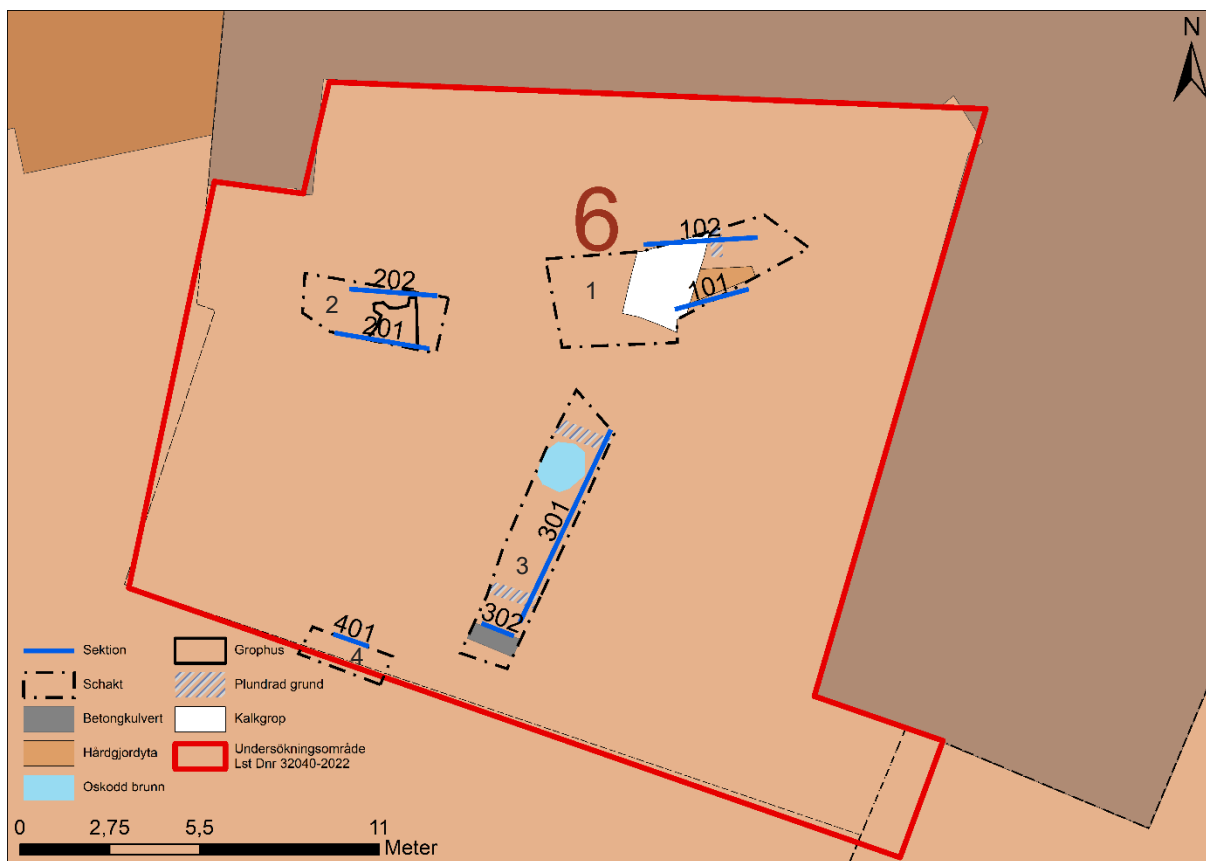
Vid första schaktningsövervakningen kunde omfattande utskiftningar av jordmassor konstateras ner till morän på ungefär 38 m ö.h. närmast byggnaderna, samtidigt som intakta kulturlager kunde ses mot de mer centrala delarna av undersökningsområdet.

Avgränsande förundersökning (Lst. Dnr. 32040-2022)

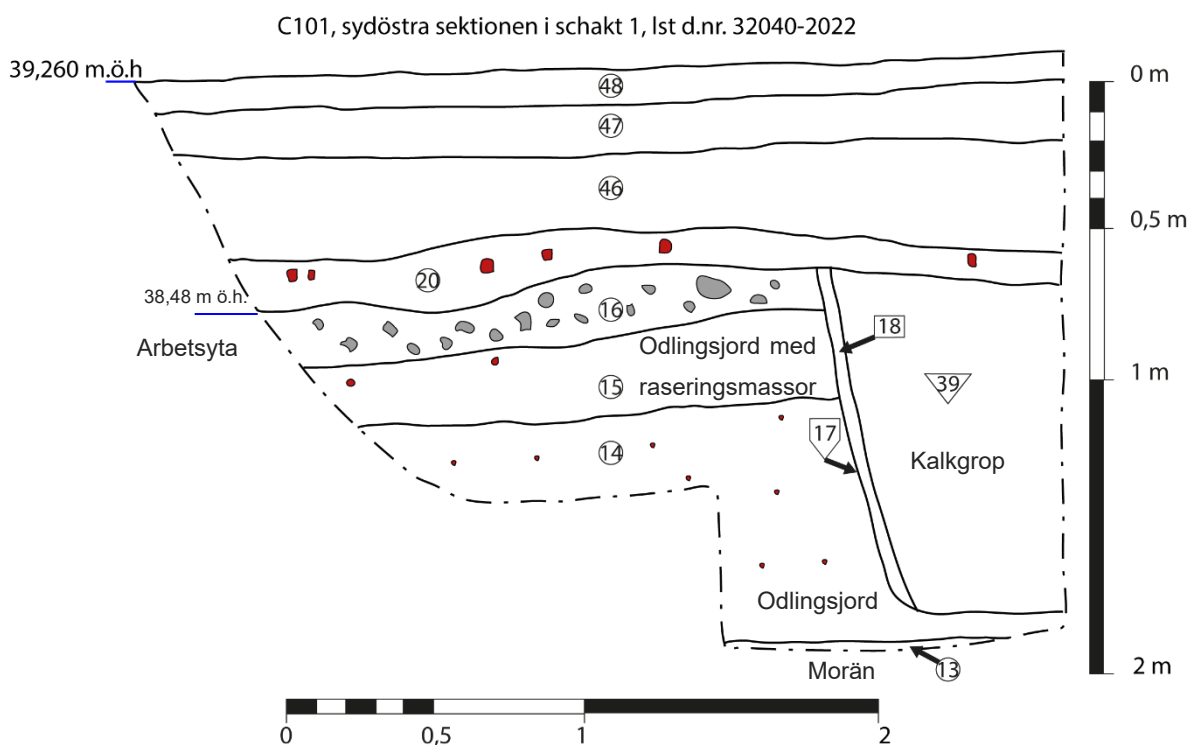
Som en efterföljande åtgärd till den första schaktningsövervakningen genomfördes en avgränsande arkeologisk förundersökning, enligt Länsstyrelsens beslut. Arbetsperioden var mellan 2023-05-09 och 2023-05-12.

Den avgränsande förundersökningen genomfördes med fyra schakt utspridda på fastigheten, numrerade från norr till söder med nummer 1 till 4. Den södra delen av undersökningsområdet är mindre representerat på grund av att den uppmätta föroreningshalten var högre i den delen. Schakten förlades också en bit från de idag stående byggnaderna då den tidigare schaktningsövervakningen visat att dessa områden till stor del var utschaktade (figur 7). I den mån det gick grävdes hela ytan inom ett schakt ner i jämna stick för att kunna identifiera arkeologiska lämningar i plan. Schakt 1 och 3 var dock så stora att grävmaskinens räckvidd var undermålig. Schakt 1 delades i två delar en östlig och en västlig, medan schakt 3 schaktades i tre omgångar, med start i söder. Allt grävarbete övervakades arkeologiskt.

I botten av schakt 1 dokumenterades ett 0,80 meter tjockt äldre odlingslager (K14) mellan 38 och 37,20 m ö.h. (figur 8), sannolikt detsamma som dokumenterades i den arkeologiska schaktningsövervakningen år 2022 (K1), Lst dnr 37030-2022. Även odlingslagret i schakt 3 är troligen samma kontext (K26). Odlingslagret bedömdes ha relativt goda bevaringsförhållanden, med kompakt och lite fuktig jord. Ovan odlingslagret fanns en kontext som bestod av odlingslagret uppblandat med raseringsmassor (K15). Området slutades brukas för odling efter kontext 15 och togs istället i bruk som arbetsyta.

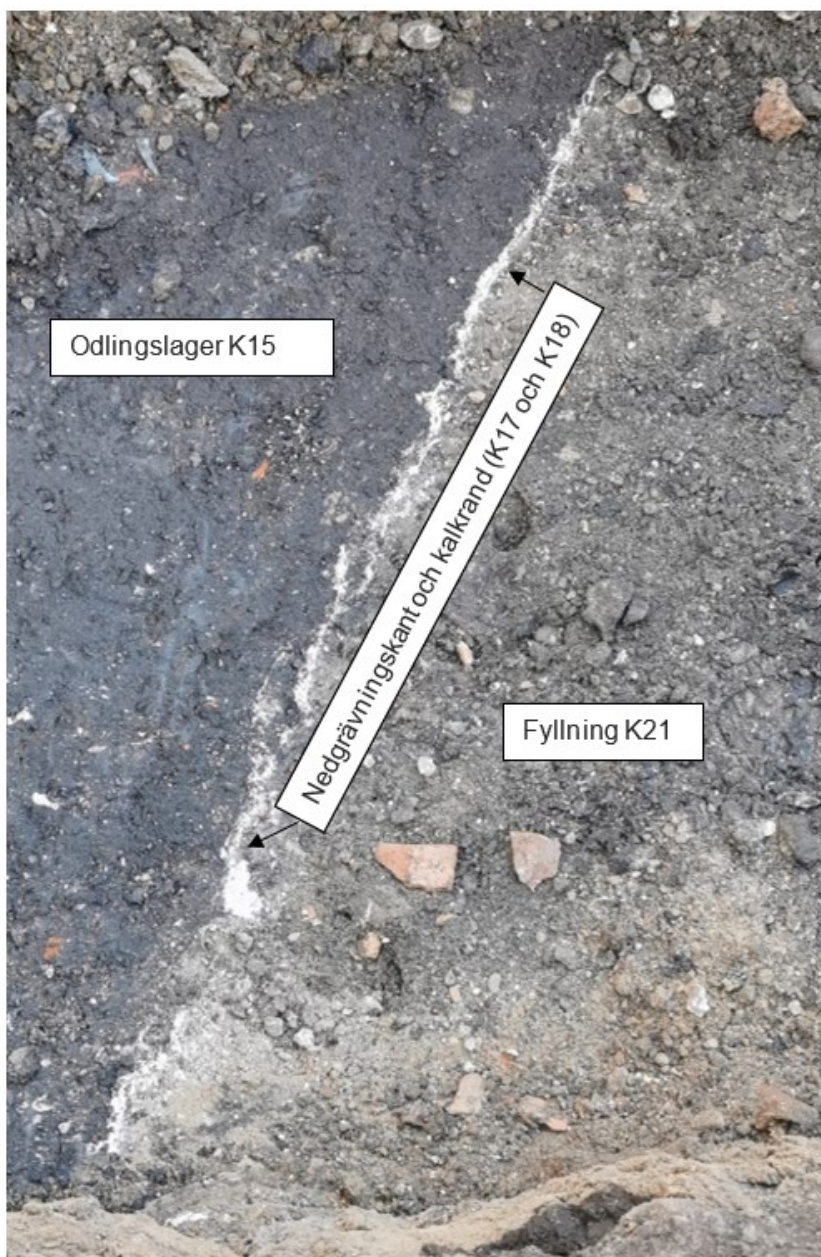
Figur 7. Placeringen av schakten i den avgränsande förundersökningen. Mot bakgrund av fastighetskartan ©Lantmäteriet.

Figur 8. Den sydöstra sektionen i schakt 1. Lagerbeskrivningar finns i bilaga 1

Arbetsytan bestod av en hårdgjord yta (K16, figur 8). Arbetsytan var etablerad på ett djup om 0,78 meter, vilket motsvarar 38,48 meter över havet. Den hårdgjorda ytan tolkades ha varit utomhus, eventuellt en gårdsplan.

Från en nivå över gårdsplanen har en nedgrävning för kalkgrop anlagts (K17, figur 8). Kalkgropen var 1,20 meter djup. En rest av brukningen av kalkgropen var den kalk som täckte nedgrävningens sidor, K18. Kalken kunde ses både i plan och sektion (sektion C101, C102, figur 7 och figur 8). När kalkgropen ej längre användes fylldes den igen med ett fyllnadslager med moderna byggnadsrester, såsom gult tegel, metallplåt och Höganäsrör (K39). Kalkgropen etablerades troligen i samband med att någon byggnad i närområdet uppfördes, och destruerades när byggnationen var klar.

Figur 9 Kanten på nedgrävning K17, med kalkranden K18. Norr är nertill i bild. Odlingslager K15 till vänster och fyllning K21 till höger.

Nedgrävning K459 syntes i den östra delen av den norra sektionen (C102, Bilaga 1), den tolkades som ett plundrat grundläggningsdike för en byggnad, återfyllt med sand (K19). Diket gick i nord-sydlig riktning. Direkt över nedgrävningen fanns ett brand- och raseringslager (K21 och K41), troligen från den byggnad som nedgrävningen tillhörde. Den västra begränsningen av byggnaden kunde inte dokumenteras på grund av moderna rör- och ledningsdragningar. Inga spår av byggnaden sågs i schakt 2 och därmed tolkades byggnaden inte ha sträckt sig så långt. Modernt påförda massor, dels bärlager och toppskikt och dels blomsterbädd dokumenterades från befintlig marknivå ner till 0,70 meters djup (K44-49, K52). Morän framkom på 2,05 m djup längst i öster och 2 m i västra delarna av schakt 1.

Schakt 2 förlades i den nordvästliga delen av undersökningsområdet. I botten kunde en nedgrävning konstateras, nedgrävt ungefär 0,20 m i moränen (K118). Det nedbrutna odlingslagret över nedgrävningen gjorde att ursprungsnivån inte gick att urskilja (K22). Nedgrävningen tolkades initialt vara en äldre gränsmarkering. I samband med större exponering av nedgrävningen när den andra schaktningsövervakningen genomfördes omtolkades nedgrävningen till att istället vara ett grophus. Nedgrävningen var täckt med ett odlingslager med en mäktighet på ungefär 1,00 meter (K22). Odlingslagret var homogent brun med enbart inslag av ett fåtal träkolsprickor och ett fragment rött tegel, i toppen (Sektion C201). Ovan odlingslagret fanns ett brand/raseringslager (K23) med rikligt av bitar av telekablur som visar att raseringslagret var modernt påfört. Raseringslagret var mellan 0,40 och 0,60 m tjockt. På toppen av schaktet låg ett modernt bärlager (K46, 50 och 47), ungefär 0,40 m tjockt. Morän framkom på 1,80 m under dagens marknivå.

Schakt 3 drogs i nordsydlig riktning från vad som tolkades vara en betongkulvert (K312) upp mot schakt 1, centralt inom undersökningsområdet. I schaktet kunde odlingslager från morän upp till modernt påförda massor observeras (K26). Odlingslagret påträffades på ett djup av mellan 0,50 m i söder 0,90 m i norr, det varierade djupet beror på variation i mängd modernt påförda massor. Det är troligt att kontexten är den samma som numrerats K22 och K14. Odlingslagret var även bevarat under den numera rivna byggnaden som utgjort den södra delen av den kringbyggda gården (K26). I moränen gick det att urskilja en nedgrävning för en brunn (K111, figur 10). Brunnen undersöktes ner till en meter under morän utan antydan till avtagande. Brunnen hade tre olika fyllningar. Den nedre delen av brunnen var fylld med ett lager kulturjord med goda bevaringsförhållanden, rikligt med djurben från tamboskap observerades (K24). Ovan K24 låg ett 0,04–0,06 meter tjockt gult lerlager och lagret var tydligt utlagt för att täcka hela ytan (K25). Den övre delen av brunnen hade en fyllning som inte gick att separera från odlingslagret (K26). Ovan odlingslagret fanns flera kontexter utlagda inför en byggnation (K27, K28, K32 och K33). Centralt över schakt 3 hade fram till undersökningen en byggnad stått. Byggnaden hade enbart påverkat de översta 0,60 m. Resterna efter byggnaden kan ses i form av nedgrävningar för grund och dränering (K35 och K29). Kring byggnaden hade ett marklager lagts ut samt ett mindre modernt ackumulerat brukningslager bildats (K34 och K31). Då markytan sluttade kraftigt varierade morändjupet mellan 0,90 och 1,80 m, och bevarade kulturlager i form av odlingslager fanns i en tjocklek mellan 0,40 och 1,00 m.

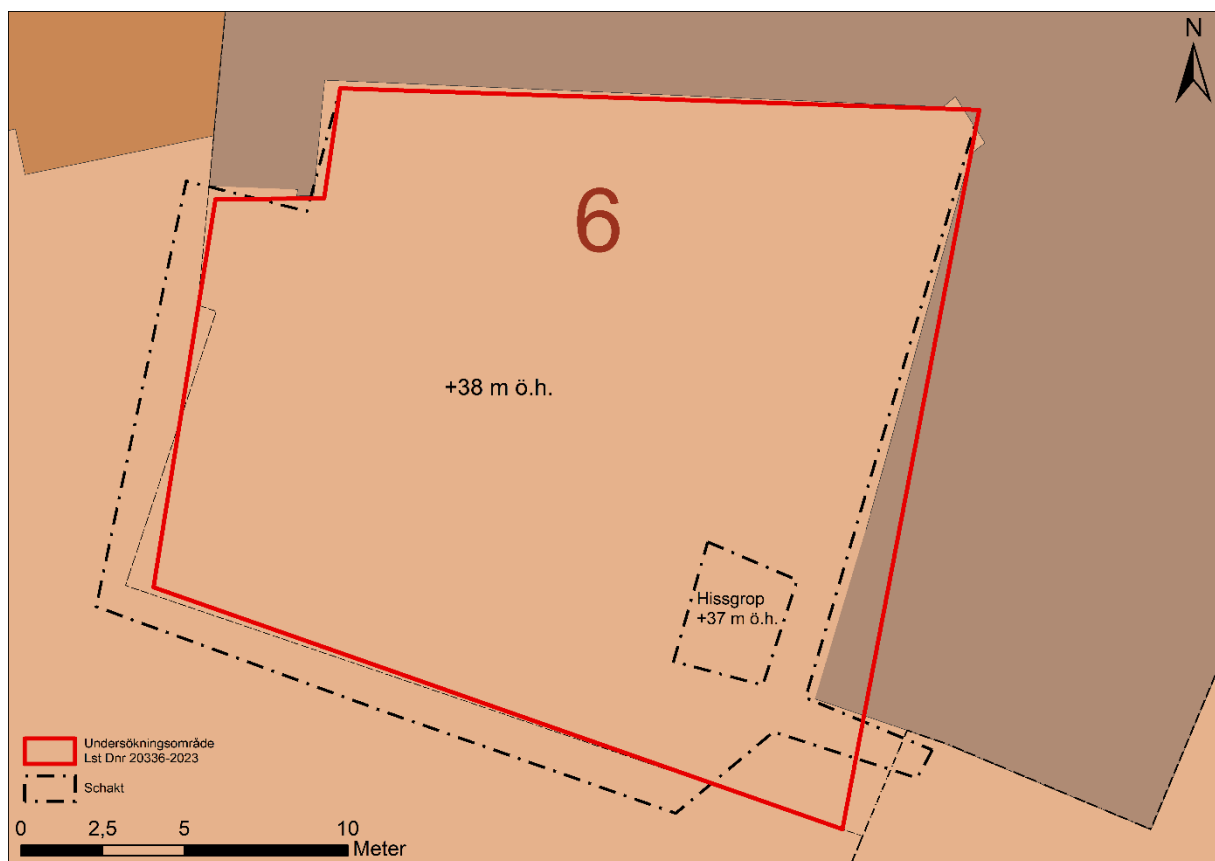
Figur 10. Fyllning i brunn (K111, mot morän (K13).

Schakt 4 togs upp i östvästlig riktning, söder om betongkulverten i schakt 3 (figur 7, K312). Detta schakt förlades i den mer förorenade delen av undersökningsområdet och relativt tidigt började massorna att osa kemikalier. På grund av detta togs beslutet att ej gå ner i schaktet och all dokumentation gjordes från schaktkanten. Morän påträffades vid 1,30 m, ovan morän fanns ett odlingslager (K37), med en mäktighet om 0,80 meter. Den övre delen av lagret tolkades vara ett odlingslager och med största sannolikhet samma odlingslager som påträffats i botten av de övriga schakten (K14, K22 och K26). I den nedre delen av lagret, ungefär 0,30 meter tjockt, anades ljusare tunnare horisonter i den norra sektionen, då de inte kunde undersökas närmare inkluderades den delen i odlingslagret, med en viss reservation för att det kunde vara sedimenterade avlagringar och borde ha varit vattenavsatt. I efterarbetet när informationen från alla undersökningarna vägs samman har troligen de sedimenterade avsättningarna uppstått genom läckage av gas från ett gjutjärnsrör som legat strax norr om sektionsväggen (K451).

Schakt 1 och 2 låg inne på den tidigare innergården som låg på en högre platå än den södra delen (figur 7). Den södra delens toppnivå tolkades vara mer lik den ursprungliga och höjdskillnaden upp till innergården bestod av påförda raseringsmassor och bärlager. Den ursprungliga marknivån i den norra delen av undersökningsområdet bedömdes ha legat mellan 0,50 och 0,80 m lägre.

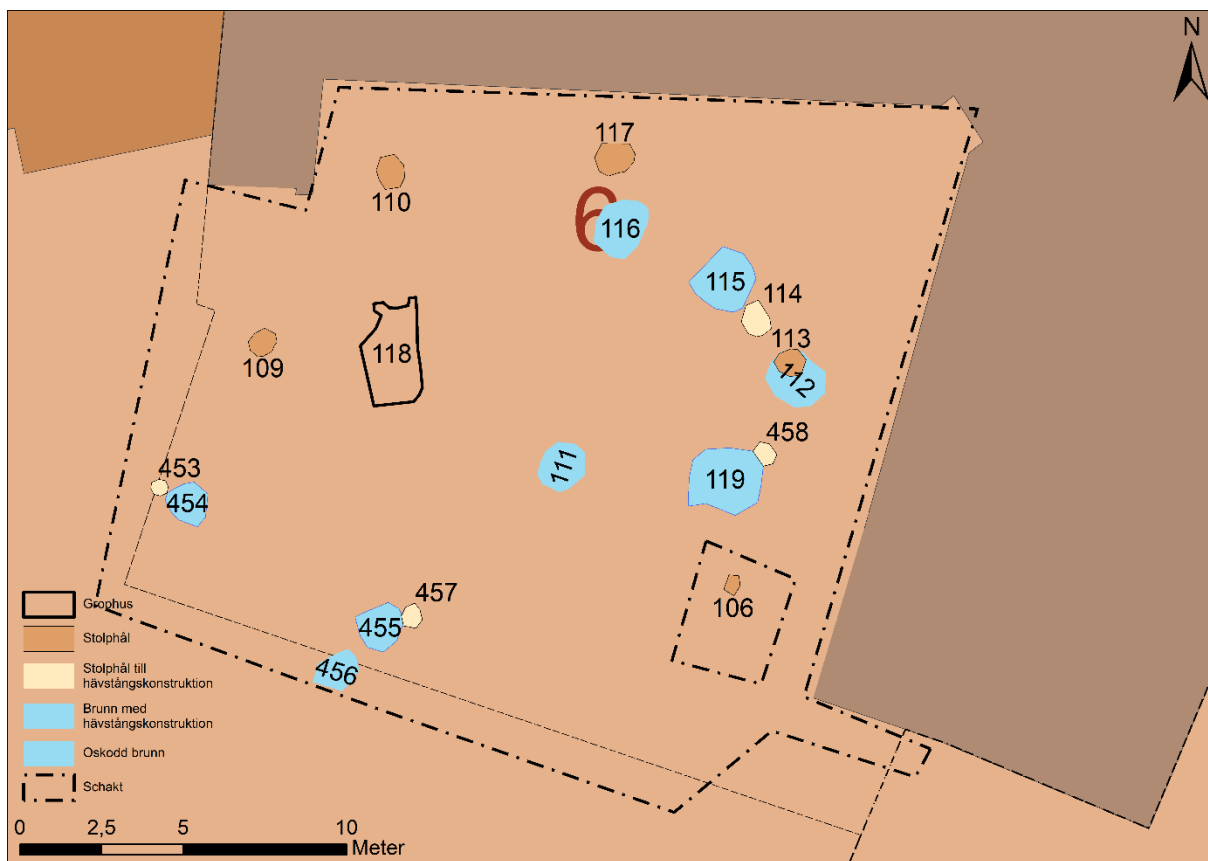
Schaktningsövervakning (Lst. Dnr. 20336-2023)

Undersökningarna på fastigheten avslutades med en större schaktningsövervakning. Fältperioden för arbetet var mellan 2023-09-25 och 2023-11-17. Undersökningen berörde stora delar av fastigheten Gasverket 6, men de norra och östra delarna där byggnader stod kvar undersöktes inte (figur 11). Ett mindre område i de södra delarna av schaktet togs upp för hisschakt och det området grävdes till 1,40 meter under dagens marknivå (figur 11). Schaktbotten låg på ungefär 38 m ö.h., medan hissgropan hade en bottennivå på ungefär 37 m ö.h. I enlighet med Länsstyrelsens beslut genomfördes dokumentationen av fornlämningen mer översiktligt, vilket bland annat innebar att all grävning inte övervakades och mängden manuell grävning och rensning minimerades. Undersökningsområdet schaktades i stick uppdelat på flera områden, allt efter grävmaskinens räckvidd. Vissa områden övervakades från markyta till botten, medan andra ytor kontrollerades i samband med att exploitören observerade anomalier och ringde efter arkeolog.

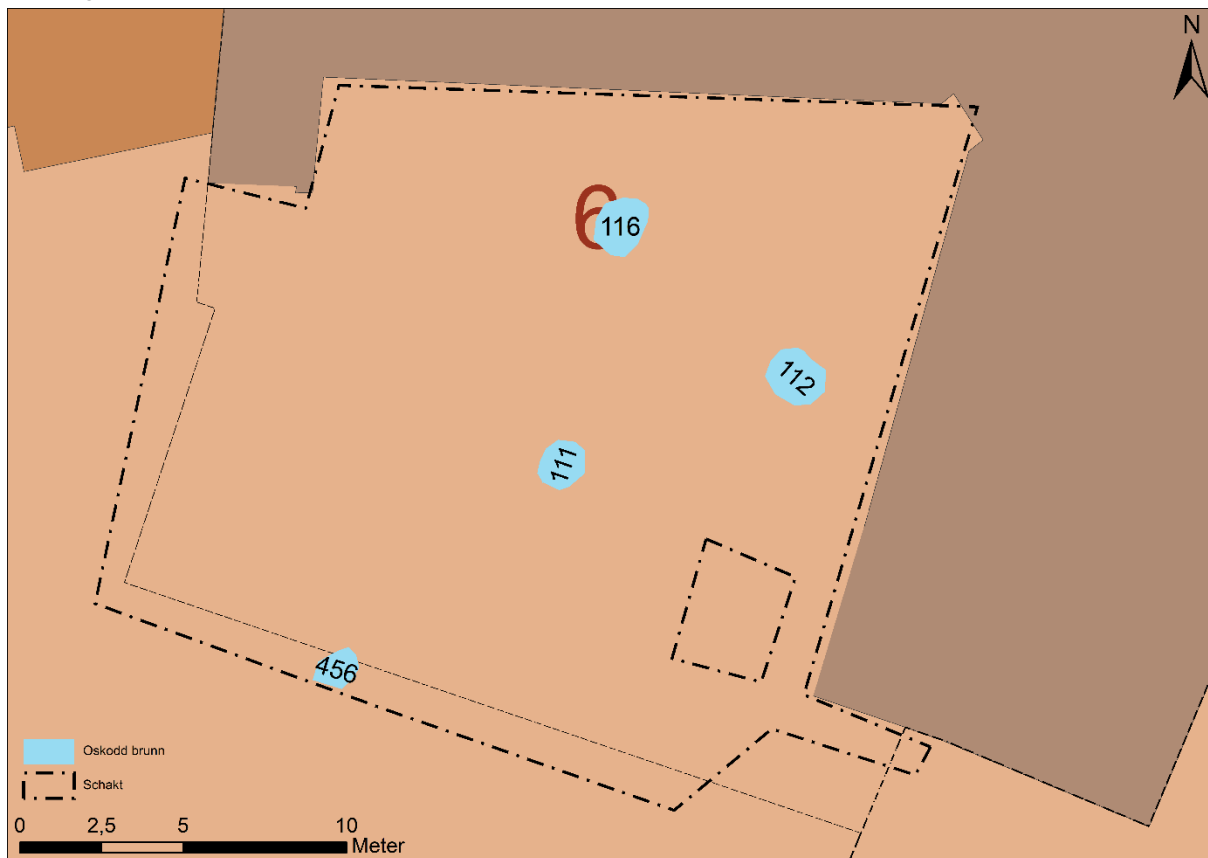

Figur 11. Schaktet i förhållande till undersökningsområdet inom fastigheten Gasverket 6. Mot bakgrund av fastighetskartan ©Lantmäteriet.

Hela undersökningsområdet schaktades ner till morän, eller djupare. Mot moränen avtecknades flera större nedgrävningar. Vid bearbetningen av de ovanliggande odlingslagren under medeltiden, omrördes stratigrafin till den grad att nedgrävningarna inte närmare kunde sättas in i stratigrafin. Nedgrävningarna kan ha haft sitt ursprung innan odlingslagren, samtidigt som odlingslagren, eller eventuellt efter odlingslagren.

Figur 12. *Ovan*. Nedgrävningar med deras kontextnummer som dokumenterades mot morännivån på ungefär 38 m ö.h. *Nedan*. Nedgrävningar till brunnar, dokumenterade mot morännivån, med kontextnummer. Mot bakgrund av fastighetskartan ©Lantmäteriet.

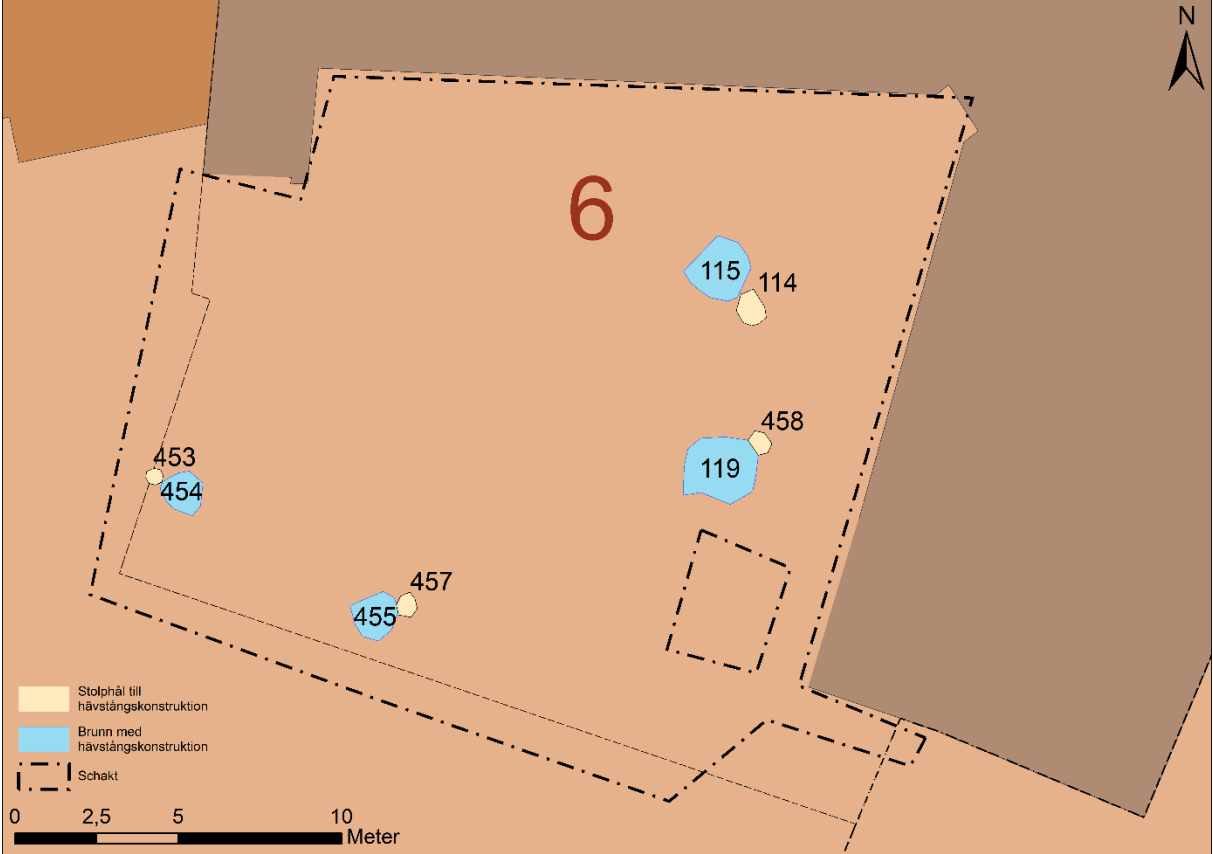
Fyra nedgrävningar tolkades som oskodda brunnskonstruktioner (K111, K112, K116 och K456, figur 12). Diametern på dessa brunnskonstruktioner var ungefär 1,50 meter (figur 12). Fyllningarna i brunnarna var mycket lik odlingslagret som kunde observeras över hela undersökningsområdet (K14), enbart fyllningen i den nordligaste brunnen (K116) avvek med inslag av rött tegel, fyllningen bestod troligen av det omrörda odlingslagret (K15). Därmed tolkades brunnen till att ha gått ur bruk senare än övriga brunnskonstruktioner.

Fyra större nedgrävningar (K115, K119, K454 och K455, figur 12 och 13) med närliggande mindre nedgrävningar (K114, K453, K457 och K458) tolkades vara brunnar med tillhörande hävarmskonstruktion (figur 13). Även dessa brunnar var oskodda. De större nedgrävningarna var mellan 1,50 och 2,25 meter i diameter, aningens större än de brunnskonstruktioner utan en hävarmskonstruktion.

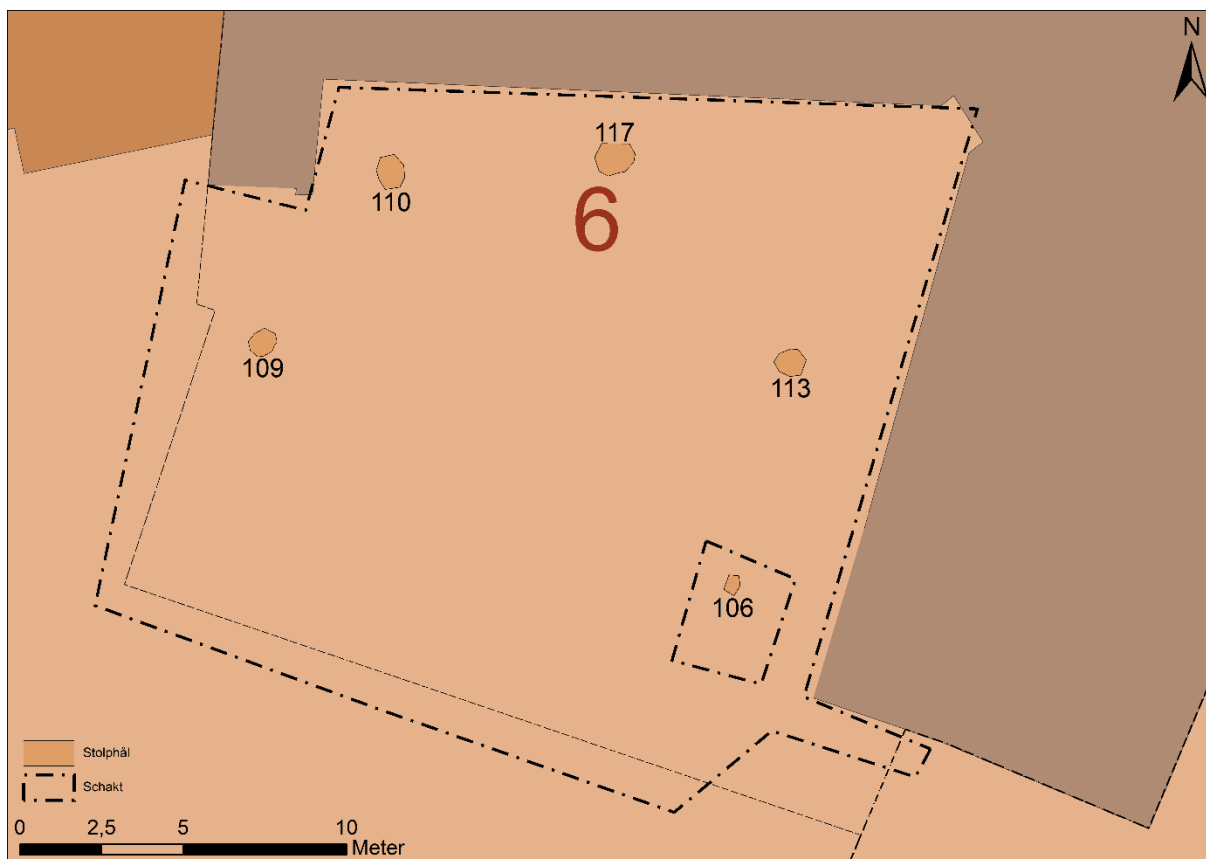
Stolphålen till hävstången var mellan 0,50 och 0,85 meter i diameter (K114, K453, K457 och K458, figur 12 och 13). Inget trämaterial var bevarat i stolphålen och stolparna tolkades ha blivit uppdragna i samband med att brunnarna togs ur bruk. I fält tolkades K119 och K458 vara en nedgrävning, men delades upp i två i efterarbetet när den sågs i relation till de tre andra liknande nedgrävningarna. Alla brunnarna tolkades ha blivit fyllda med det äldsta odlingslagret (K14).

Figur 13. Ovan. Nedgrävning 453 och 454 i plan. Nedan. Planritning med utbredningen för brunnar med hävstång. Nedan. Utbredning av brunnkonstruktioner med stolphål för hävarm med kontextnummer. Mot bakgrund av fastighetskartan ©Lantmäteriet.

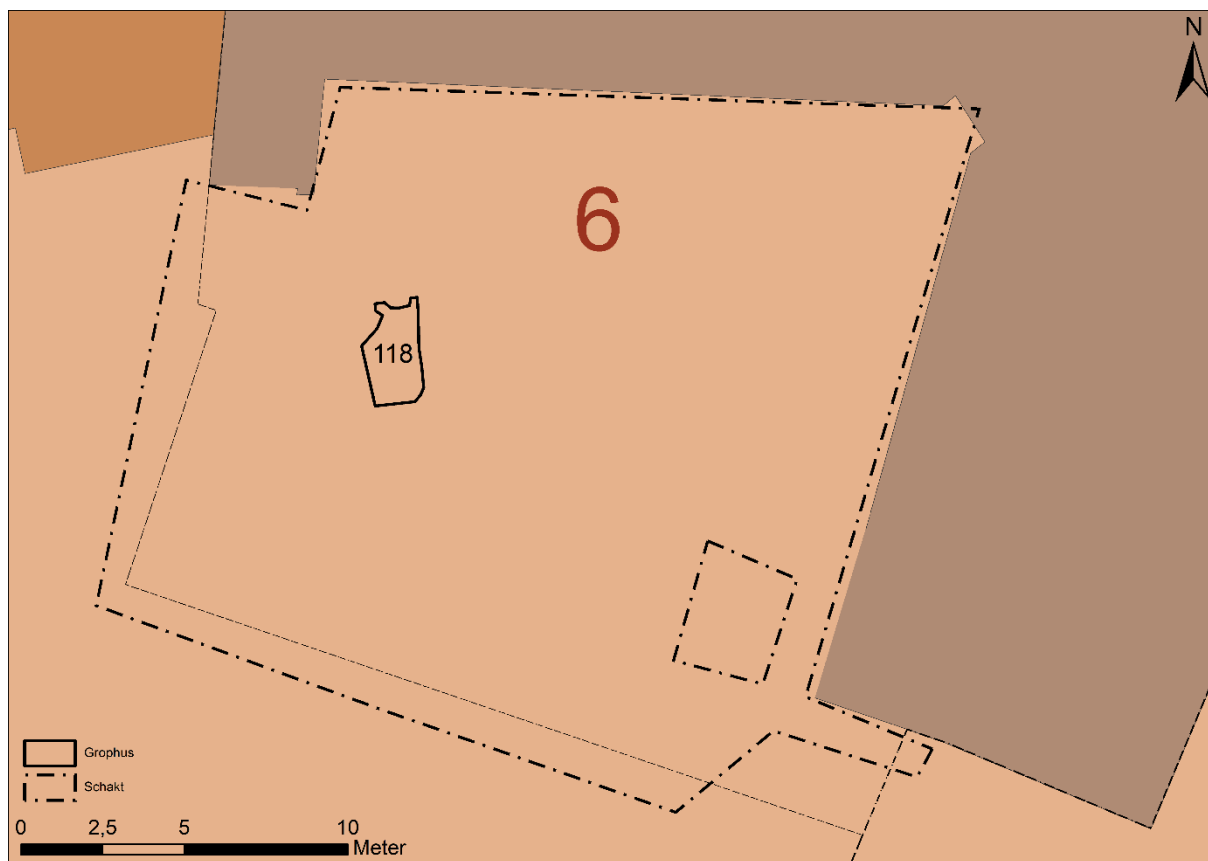

Fem friliggande stolphål dokumenterades som ej med säkerhet kunnat kopplas till någon konstruktion. Fyra av dem hade en diameter mellan 0,90 och 1,25 meter (K109, K110, K113 och K117, figur 13). Det sydöstra stolphålet var mindre, 0,60 meter i diameter (K106). Fyllningarna i stolphålen var mycket lik det nedre odlingslagret (K14). Avståndet mellan de närmaste stolparna var mer än 6,50 m.

Figur 14. Spridningsbild för stolphål med oklar funktion och samhörighet med kontextnummer. Mot bakgrund av fastighetskartan ©Lantmäteriet.

En större nedgrävning (K118), som hade dimensionerna ungefär 3,15×1,70 meter, påträffades centralt inom undersökningsområdet (figur 15). Nedgrävningen var relativt nord-sydligt orienterad och tolkades ha varit ett grophus. De norra delarna av grophuset var skadat av moderna nedgrävningar. Nedgrävningen till grophuset kunde även ses i sektionerna C201 och C202 (Bilaga 1). Nedgrävningen sträckte sig 0,26 m ner i morän och hade en bottenyta på ungefär 5,36 kvm. Sidorna var svagt lutande med en avrundad bottenvinkel. Ursprunglig nedgrävningskant kunde inte dokumenteras i det ovanliggande odlingslagret, vilket medför att det faktiska djupet på grophuset varit större. Grophuset var fyllt med odlingslagret (K14).

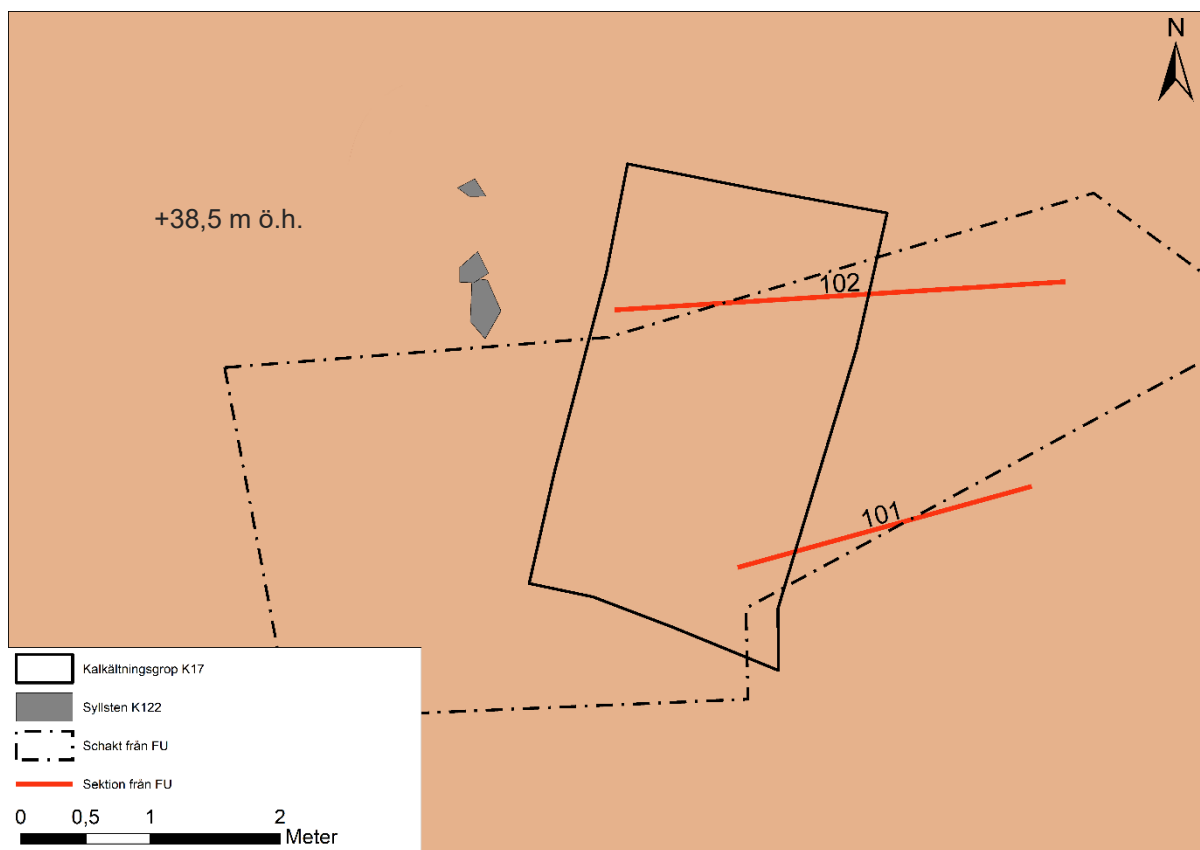
Figur 15. Nedgrävningen för grophus (K118). Den norra delen av nedgrävningen var påverkad av moderna nedgrävningar, bland annat schakt 2 i den avgränsande förundersökningen. Mot bakgrund av fastighetskartan ©Lantmäteriet.

Det odlingslager som dokumenterades i den avgränsande förundersökningen kunde dokumenteras över hela undersökningsområdet (K14, K22, K26 och K37). Ett övre, mörkare odlingslager registrerades i den nordöstra delen av undersökningsområdet, i den övre delen av lagret hade raseringsmassor tryckts ner (K15).

Odlingslagren efterföljdes av en hårdgjord bakgårdsmiljö som identifierades i den avgränsande förundersökningen, samt av resterna efter en äldre byggnad i form av en syllstensrad i nord-sydlig orientering (K122, figur 16 och 17). Raden bestod av tre stenar och de individuella stenarna hade en diameter på ungefär 0,25 meter. Raden dokumenterades på ungefär 38,45 meter över havet, ungefär 0,50 meter över morännivån. Enbart en syllstensrad dokumenterades i fält, om fler delar till konstruktionen funnits har de blivit borttagna i samband med avröjning av området.

Figur 16. Syllstensrad K122, norr till höger i bild.

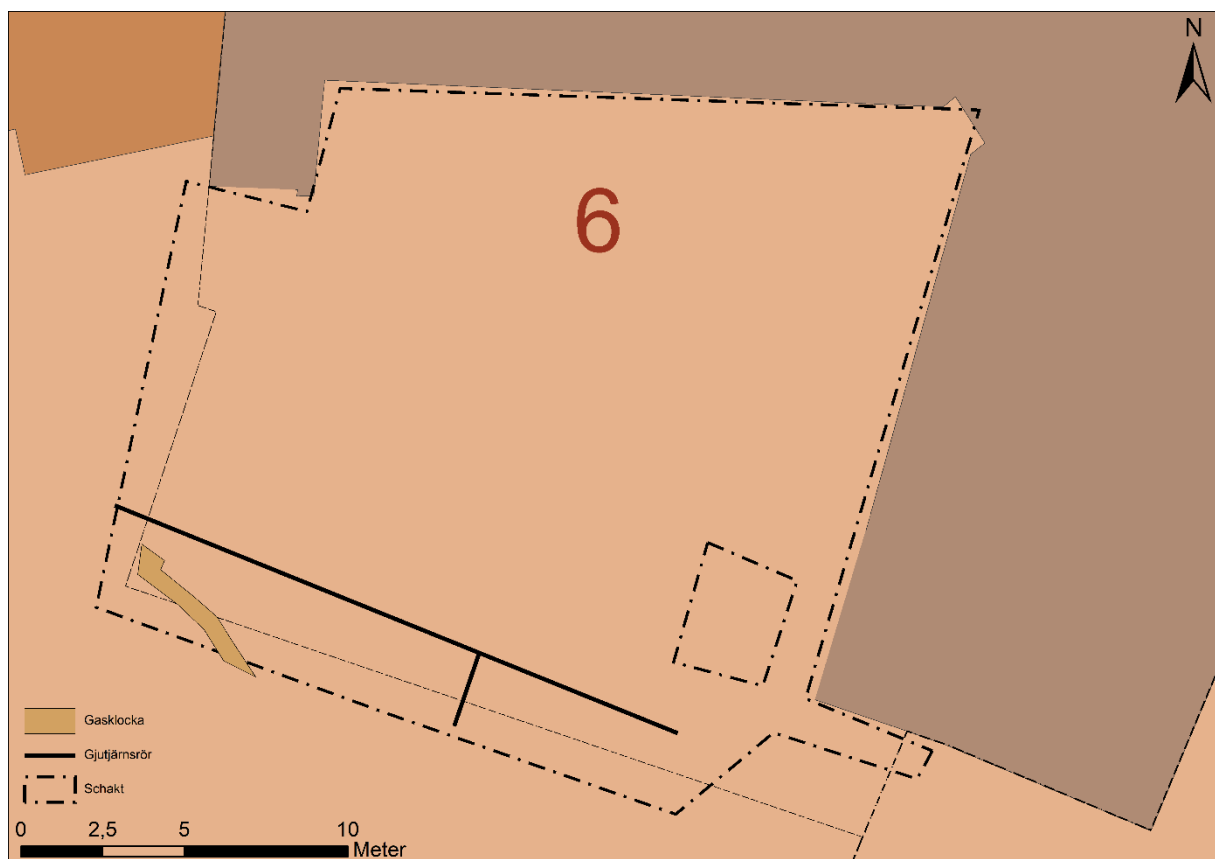
Figur 17. Syllstensrad 122 i relation till kalkgrop och schakt 1 från den avgränsande förundersökningen. Mot bakgrund av fastighetskartan ©Lantmäteriet.

På motsvarande nivå som syllstensraden K122, kunde hela utbredningen för en kalkgrop dokumenteras (K17, figur 17), kalkgropen hade bitvis blivit exponerad i den avgränsande förundersökningen. Gropen hade ett lager med kalk på insidan av väggarna och i botten. Väggarna i kalkgropen bestod delvis av rött tegel och mindre obehandlad marksten. Syllstensraden och kalkgropen tolkades inte ha varit i bruk samtidigt. Att de låg på samma djup, ungefär 38,5 m ö.h. och inte hade några kontexter mellan sig beror på en större avröjning som gjort i senare tid.

Från modernare tid dokumenterades delar från Lunds gasverk, i form av lämningar från en mindre gasklocka (K450) och ett järnrör (K451), cirka 0,40 m i diameter, som kopplades till produktionen av gas vid gasverket i undersökningsområdets sydligaste del (figur 18). Gasverket i Lund var aktivt under andra halvan av 1800-talet och första halvan av 1900-talet. Resterna efter gasklockan bestod av fundament murat med gult tegel (K450). Även lämningar efter byggnaden som utgjort den södra avgränsningen till innergården dokumenterades.

Figur 17. *Ovan*. Järnrör (K451) i förgrunden och delar av grunden till en av de mindre gasklockorna i bakgrunden (K450). *Nedan*. De dokumenterade lämningarna efter gasverket i plan. Mot bakgrund av fastighetskartan ©Lantmäteriet.

Resultat och dateringsdiskussion

De tre undersökningarna har alla gett ny kunskap till hur fornlämningen L1988:5459/RAÄ Lund 73:1 finns bevarad i dess västra utkant. Även fornlämningens generella karaktär strax söder om Västerport har fått nya pusselbitar.

Fem tydliga brukningsperioder dokumenterades inom undersökningsområdet, odling, konstruktion och byggnadsaktivitet, destruktion och avbaningar, gasverket och dagens aktivitet med kontor.

En grupp med kontexter som inte med säkerhet gick att tidfästa utan kan ha pågått parallellt med de två tidigaste perioderna är de nedgrävningar som enbart kunde dokumenteras mot moränen. Åtta större cirkulära nedgrävningar i morän dokumenterades, varav hälften tolkades som oskodda brunnar med stolphål för hävstång, de övriga fyra, som var mindre tolkades också som brunnar, dock utan någon hjälpkonstruktion som gett arkeologiska spår. Till denna grupp hör också de spridda stolphål och det grophus som dokumenterades mot moränleran. Stolphålen har en spridning som gör att de var svåra att tolka till att ingå i en konstruktion (figur 14). Den nedgrävning som tolkades som grophus hade en rektangulär plan med kortsidorna mot norr och söder. Golvytan i grophuset var strax över 5 kvm, på gränsen till att klassificeras som små grophus. Klassificeringen "små grophus" är under 5 kvm enligt Tyra Ericssons uppdelning. De är vanligare under vendel/vikingatid (Ericsson 2005:314). Majoriteten av nedgrävningarna var fyllda med massor som liknade det äldsta odlingslagret och var fria från tegel. Avsaknaden av tegel indikerar att nedgrävningarna troligen gått ur bruk innan högmedeltid.

Den äldsta brukningen av området var för odling. I undersökningen kunde två separata odlingslager dokumenteras (K14, K22, K26 och K37 och K15). Ett var relativt rent från inslag närmast moränen och detta odlingslager bedömdes vara i bruk fram till högmedeltid. Odlingslagret efter hade inslag av tegel och raseringsmassor och tolkades vara från högmedeltid fram till sent 1400-tal/tidigt 1500-tal (K15).

Enligt de historiska källorna bebyggs området under 1400-talet med Rosengården (tabell 1). Det är möjligt att syllestensraden och den hårdgjorda yta som fanns i dess närhet är en rest efter Rosengården (K16 och K122).

Den första efterreformatoriska kontexten som dokumenterades var resterna efter en större kalkgrop (K17). Toppen på gropen tolkades ha blivit avbanad. Inga kontexter med säker datering till tiden Rosengården och fram till det moderna utnyttjandet påträffades inom undersökningen, möjligen med undantag för kalkgropen. Enligt kartmaterialet från 1700- och 1800-talet betecknas området som lycka, vilket borde innebära någon form av odling. Lämningar efter odling så högt upp i stratigrafien påträffades inte och dessa kulturlager tolkas ha blivit avbanade inför områdets industrialisering och bebyggnad under 1800-talet. I samband med avbaningen av dessa kulturlager togs troligen även toppen av kalkgropen.

Rester efter områdets industriella period dokumenterades genom lämningar från Lunds gasverk. I de sydvästra delarna av undersökningsområdet fanns grunden till en mindre gasklocka (K450), samt ett

relativt stort gjutjärnsrör som gick i öst-västlig riktning (K451). Delar av gjutjärnsröret låg i en betongkulvert. Placeringen av dessa kontexter korrelerar med den ökade halten av förorening i de södra delarna av undersökningsområdet. På grund av risken för gifter dokumenterades dessa kontexter inte lika ingående.

I den arkeologiska undersökningen sågs även spår av den aktivitet som varit på platsen efter att gastillverkningen avslutats. I de modernare fyllningarna förekom en del rullar med kablar som visar spåren efter fastighetens användande av Tekniska verken. Rester efter den äldre sydliga gårdslängan sågs genom nedgrävningar både för grund och för dränering (K35 och K29).

Varken lämningar efter vallgrav, vall eller avrättningsplats framkom i undersökningen. De bedöms alla ha legat väster om fastigheten.

Kulturlagerstatus

De äldre kulturlagren inom undersökningsområdet bestod främst av odlingslager som under sin brukning blivit omrörda, som har förstört den äldsta stratigrafien. I den norra delen av undersökningsområdet tolkades kulturlagren ha bättre bevaringsförhållanden med fuktig, kompakt jord.

Undersökningsytan schaktades ner i moränen och enbart fyllningar i större nedgrävningar finns kvar inom området. I de norra delarna av undersökningsområdet kunde morän dokumenteras på 38,13 m ö.h., motsvarande ungefär 1,80 meter under markytan. I den sydöstra delen framkom morän på ungefär 1,00 m djup, det motsvarar ungefär 37,40 m ö.h.. Dagens marknivåer varierade markant inom undersökningsområdet, vilket bidrog till det varierande djupet till morän.

Förslag på fortsatta åtgärder

I undersökningen kunde flera nedgrävningar i morän dokumenteras. Dessa gick ej att datera varken stratigrafiskt, eller med naturvetenskapliga prover. I framtida undersökningar i närområdet vore det önskvärt att naturvetenskapligt datera nedgrävningar i morän. Dessa framtida analyser kan indikera en brukningsperiod för de äldsta arkeologiska lämningarna även inom kontexterna på Gasverket 6.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens dnr	37030-2022,
Fornlämningsnr	RAÄ Lund 73:1
Lämningsnr, fornreg	L1988:5459
Kulturens projektnr	A_2022_0074,
Trakt/kvarter/fastighet	Gasverket 6
Socken	Lunds stad
Kommun	Lund
Län	Skåne
Typ av exploatering	Nybyggnation
Uppdragsgivare	Beredningsbart Syd AB,
Typ av undersökning	Arkeologisk schaktningsövervakning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Kristoffer Brink
Övrig personal	-
Fältarbetstid	2022-11-29 – 2022-12-01
Fälttid, arkeolog, tim	22 h
Yta, m²	46 m ²
Kubik, m³	60 m ³
Fyndmaterial	Inga fynd tillvaratogs
Ritning, dokumentation	1 st A3 ritfilm: 1 sektionsritning skala 1:20, Digitala inmättningsfiler i Kulturens stads-GIS
Foto	10 digitala fotografier
Analyser	-
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen Gasverket 6

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens dnr	32040-2022
Fornlämningsnr	RAÄ Lund 73:1
Lämningsnr, fornreg	L1988:5459
Kulturens projektnr	A_2022_0069
Trakt/kvarter/fastighet	Gasverket 6
Socken	Lunds stad
Kommun	Lund
Län	Skåne
Typ av exploatering	Nybyggnation
Uppdragsgivare	Beredningsbart Syd AB
Typ av undersökning	Arkeologisk avgränsande förundersökning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Kristoffer Brink
Övrig personal	Imelda Bakunic Fridén
Fältarbetstid	2023-05-09 – 2023-05-12
Fälttid, arkeolog, tim	60 h
Yta, m²	40 m ²
Kubik, m³	60 m ³
Fyndmaterial	Inga fynd tillvaratogs
Ritning, dokumentation	4 st A3 ritfilm, 7 sektionsritningar skala 1:20, Digitala inmättningsfiler i Kulturens stads-GIS
Foto	25 digitala fotografier
Analyser	-
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen Gasverket 6

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens dnr	20336-2023
Fornlämningsnr	RAÄ Lund 73:1
Lämningsnr, fornreg	L1988:5459
Kulturens projektnr	A_2023_0042
Trakt/kvarter/fastighet	Gasverket 6
Socken	Lunds stad
Kommun	Lund
Län	Skåne
Typ av exploatering	Nybyggnation
Uppdragsgivare	Emira Gasverket AB
Typ av undersökning	Arkeologisk schaktningsövervakning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Kristoffer Brink
Övrig personal	Imelda Bakunic Fridén
Fältarbetstid	2023-09-25 – 2024-04-17
Fälttid, arkeolog, tim	21 h
Yta, m²	430 m ²
Kubik, m³	750 m ³
Fyndmaterial	Inga fynd tillvaratogs
Ritning, dokumentation	3 st A3 ritfilm; 3 planritning skala 1:100, Digitala inmättningsfiler i Kulturens stads-GIS
Foto	56 digitala fotografier
Analyser	-
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen Gasverket 6

Referenser

Andrén, Anders. 1980. *Lund. Medeltidsstaden 26*. Stockholm. Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museum.

Andrén, Anders. 1984. *Lund: tomtindelning, ägostruktur, sockenbildning. Medeltidsstaden 56*. Stockholm. Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museum.

Balic, Ivan. 2001. Kv. Klosterkyrkan 4, Lund. Arkeologisk förundersökning 2001. *Arkeologiska arkivrapporter från Lund*, nr 99. Lund

Blomqvist, Ragnar. och Blomqvist, Karin. 1985. *Stadsvallen i Lund: ett unikt byggnadsminne*. Lund. Gamla Lund.

Ericsson, Tyra. 2005. Grophus och hantverk sida 306–331 I: *Järnålder vid Öresund Band 1 Specialstudier och syntes*. RED: Carlie Anne. Lund

Arkiv

Kulturens LA-arkiv

Kulturens LB arkiv 4.E.79. Karta över Lunds stads gasverk, upprättad 1938.

Kulturens LB arkiv. Bearbetning av Espmans karta från år 1783. Omärkt arbetsmaterial.

Kulturens LAB arkiv 4.A.153. Plan af Lund uppgjord på fri hand av N I Löfgren.

Internet

kulturportallund.se 1: <https://kulturportallund.se/gasverksgatan/>. Hämtad 2024-10-04.

kulturportallund.se 2: <https://kulturportallund.se/gasverket-2/>. Hämtad 2024-10-07.

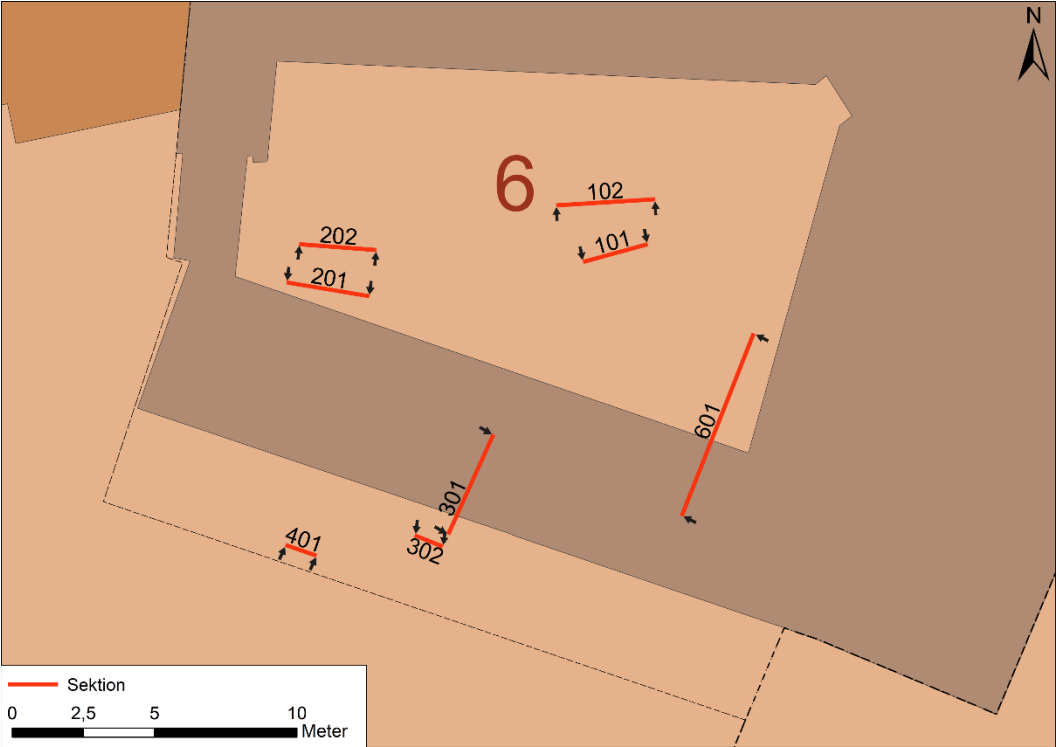
bevaringsprogram.lund.se 1:

[https://bevaringsprogram.lund.se/wiki/Gasverket_\(innan%C3%B6r_vallarna\)](https://bevaringsprogram.lund.se/wiki/Gasverket_(innan%C3%B6r_vallarna)) Hämtad 2024-10-07.

bevaringsprogram.lund.se 2:

[https://bevaringsprogram.lund.se/wiki/Gasverket_\(utan%C3%B6r_vallarna\)](https://bevaringsprogram.lund.se/wiki/Gasverket_(utan%C3%B6r_vallarna)). Hämtad 2024-10-07.

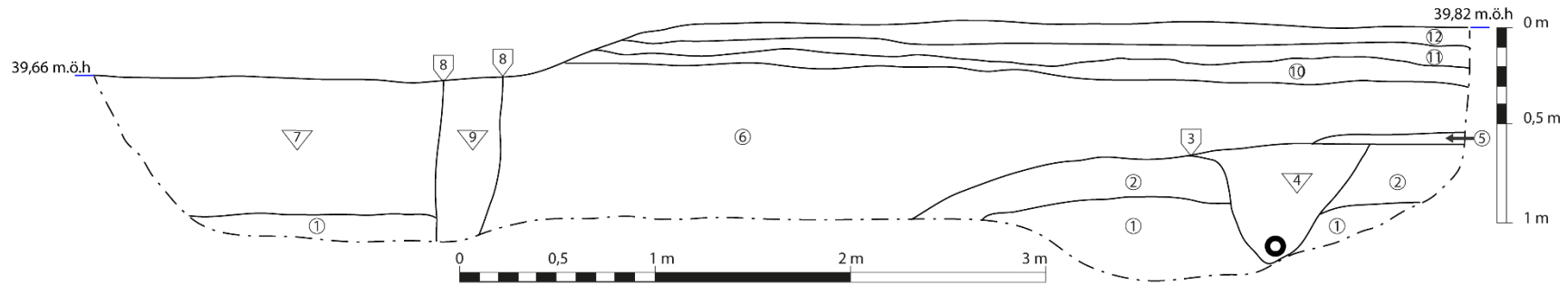
Bilagor, Plan- och sektionsritningar

Symbolförklaringar

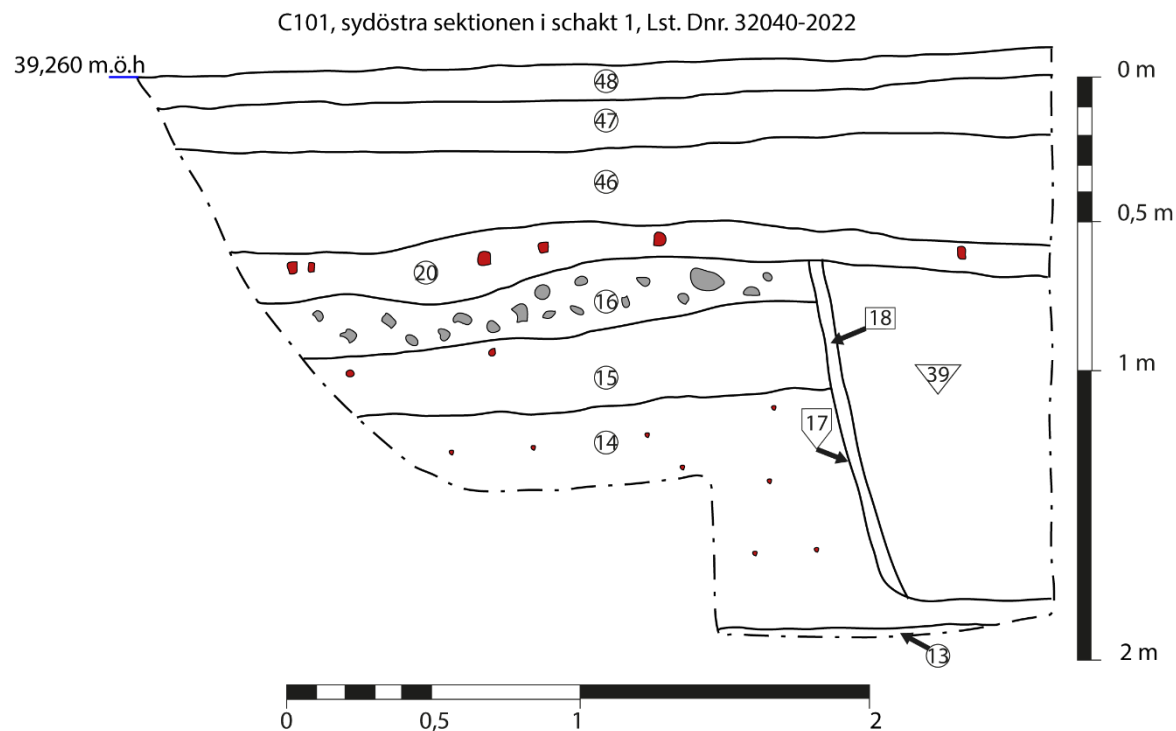
	Inbuktning		Sandlins
	Längsgående kabel		Lerlins/fläck
	Schaktbegränsning		Obearbetad sten
	Det stratigrafiska objektets begränsning		Gult tegel
	Osäker begränsning		Rött tegel
	Höjd på inmätt punkt i RH2000		Rot
	Lager		Liggande trä
	Nedgrävning		Kabel
	Fyllning		Betongrör
	Konstruktion		Lerlager

C601, östra sektionen i schakt E, Lst. Dnr. 37030-2022

Lagerbeskrivning sektion C601

1. Grå-svart, kompakt, fet och homogen, aningens fuktig silt-humus. Inslag av träkol, enstaka röda tegelfragment, med enstaka större tegelfragment. Intakt kulturlager, odlingslager.
2. Grå-svart, relativt kompakt silt. Inslag av större tegelbrockor, tegelflis och murbruk. Utjämningslager bestående av raseringsmassor.
3. Nedgrävning för dagvattenrör.
4. Grå-svart lucker silt. Inslag av större tegelbrockor, tegelflis och murbruk. Fyllningslager över Höganäsrör. Tolkat till att vara återdeponerade massor, bestående främst av lager 2.
5. Sammanfogat gult tegel, trolig före detta vägg eller skorsten då tapetrester kunde ses på ena sidan. Del av rivningsmassorna, kontext 6.
6. Grå-svart, delvis kompakterad silt, torr. Inslag av tegel och murbruk, lik kontext 2. Utjämningslager bestående av rivningsmassor.
7. Grå-svart, lucker, torr och heterogen. Fyllnadsmassor i nyligen rivna byggnad.
8. Nedgrävning för borttagande av grund. På samma nivå, men på den östra sidan av schaktet kunde delar av grunden fortfarande ses in under den stående byggnaden.
9. Rivningsmassor till största del bestående av rött tegel.
10. Gul sand, utjämningslager.
11. Makadam, bärlager.
12. Gul sand, topplager använt i gestaltningen av innergården, eventuellt som gång/sättsand.

Lagerbeskrivning sektion C101.

13. Gul kompakt, fet lera. Morän.

14. Brun kompakt, sandig lera med inslag av träkolsprickar och flis av rött tegel. Lik ovanpåliggande odlingslager K15, fast med en ljusare färg och mer homogen och avsaknad av större bitar tegel. Odlingsjord.

15. Svartbrun, kompakt, sandig lera med inslag av rött tegelkross, kalkprickar, träkolsprickar och djurben. Odlingslager med större inblandning av byggnadsmaterial från ett raseringslager, de större bitarna av byggnadsmaterial fanns i den övre delen av kontexten och tolkades ha blivit tryckt ner i odlingslagret.

16. Grå-beige grus med rikligt inslag av kalk och småsten. Väldigt hårt packat. Fundament/hårdgörning i konstruktion, troligen gårdsplan.

17. Nedgrävning med relativt raka sidor, något avrundad bottenkant och plan botten. Nedgrävning för kalkgrop.

18. Vit relativt homogen kalk. Kompakt, torr och inga komponenter. Tolkat som en rest av brukningsperioden för kalkgropen (K17).

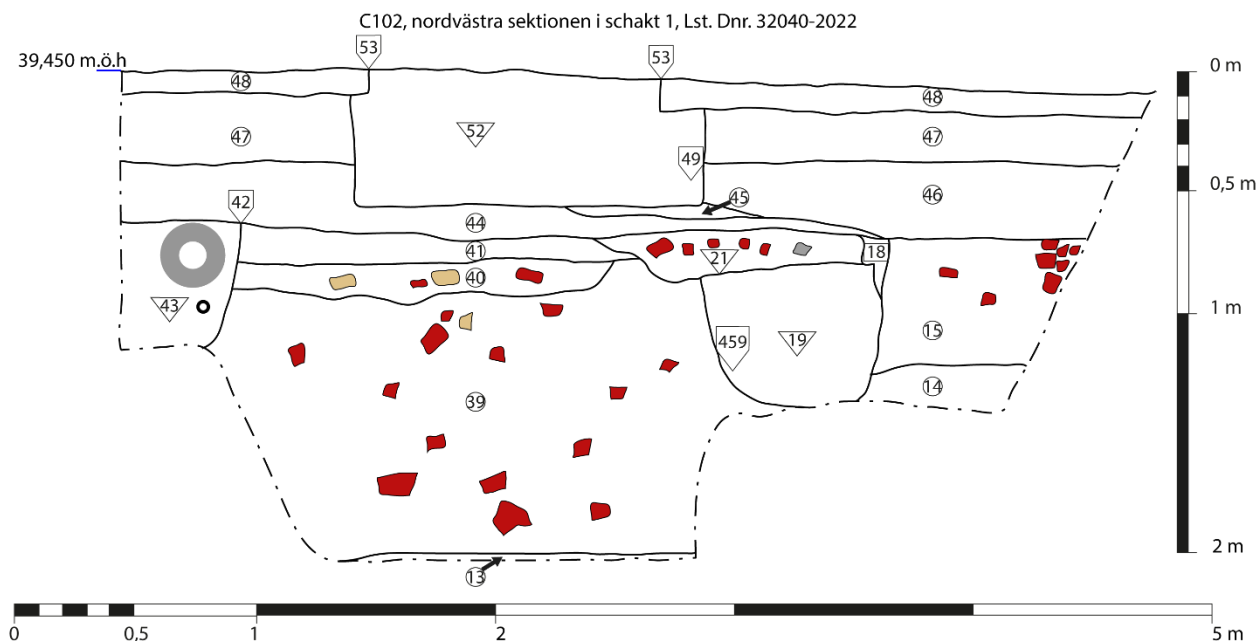
20. Svartgrå, kompakt, grusig lera. Brandpåverkat, med byggnadsrester i. Inslag av modernt glas, rött och gult tegel, bräddor, större stenar. Raseringslager, eventuellt samtida som K21 (se sektion C102).

39. Mörkbrun, kompakt, något torr, heterogen sand med stora mängder byggnadsmaterial, såsom gult och rött tegel, skiffer, metallplåt, Höganäsrör. Fyllnadsmassor i tidigare byggnad, bestående av raseringsmassor.

46. Gul sand, torr och lucker. Påförda massor för nivellering. Samma som K44.

47. Grå makadam med visst inslag av grus. Bärlager.

48. Gul homogen sand, torr och lucker. Del av innergårdens ytskikt.

Lagerbeskrivning sektion C102

13. Gul kompakt, fet lera. Morän.

14. Brun kompakt, sandig lera med inslag av träkolsprickar och flis av rött tegel. Lik K15, fast med en ljusare färg och mer homogen och avsaknad av större bitar tegel. Odlingsjord.

15. Svartbrun, kompakt, sandig lera med inslag av rött tegelkross, kalkprickar, träkolsprickar och djurben. Odlingslager med större inblandning av byggnadsmaterial från ett raseringslager, de större bitarna av byggnadsmaterial fanns i den övre delen av kontexten och tolkades ha blivit tryckt ner i odlingslagret.

459. Nedgrävning med relativt raka sidor, något avrundad bottenkant och plan botten. Nedgrävning för grund.

18. Vit relativt homogen kalk. Kompakt, torr och inga komponenter. Tolkat som en rest av bruksperioden för kalkgropen (K17).

19. Gul, lucker sand. Igenfyllning efter upptagande av konstruktionselementen som utgjort grund.

21. Brun-orange sand, blandad med orangebrun lera. Färgen indikerar att massorna är värmepåverkade. Inslag av bränd lera, rött tegel och småsten. Raseringsmassor, eventuellt samtida med K20 (se sektion C101).

39. Mörkbrun, kompakt, något torr, heterogen sand med stora mängder byggnadsmaterial, såsom gult och rött tegel, skiffer, metallplåt, Höganäsrör. Fyllnadsmassor i tidigare byggnad, bestående av raseringsmassor.

40. Gul lucker sand med inslag av gult och rött tegel. Påförda massor för utjämning. Ska kanske sättas i samband med etableringen av den konstruktion som nedgrävning 459 destruerat.

41. Svartbrun lerig sand med rött tegel. Raseringsmassor, har troligen samröre med K21.

42. Nedgrävning för ledningar och betongrör.

43. Gul sand med mindre sten. Upplandat med raseringsmassor (K39). Fyllning kring ledningar.

44. Gul sand, torr och lucker. Påförda massor för nivellering, eventuellt till en gårdsplan. Mycket lik K46.

45. Grå makadam med inslag av grus. Bärlager.

46. Gul sand, torr och lucker. Påförda massor för nivellering, eventuellt till en gårdsplan. Mycket lik K44.

47. Grå makadam med visst inslag av grus. Bärlager.

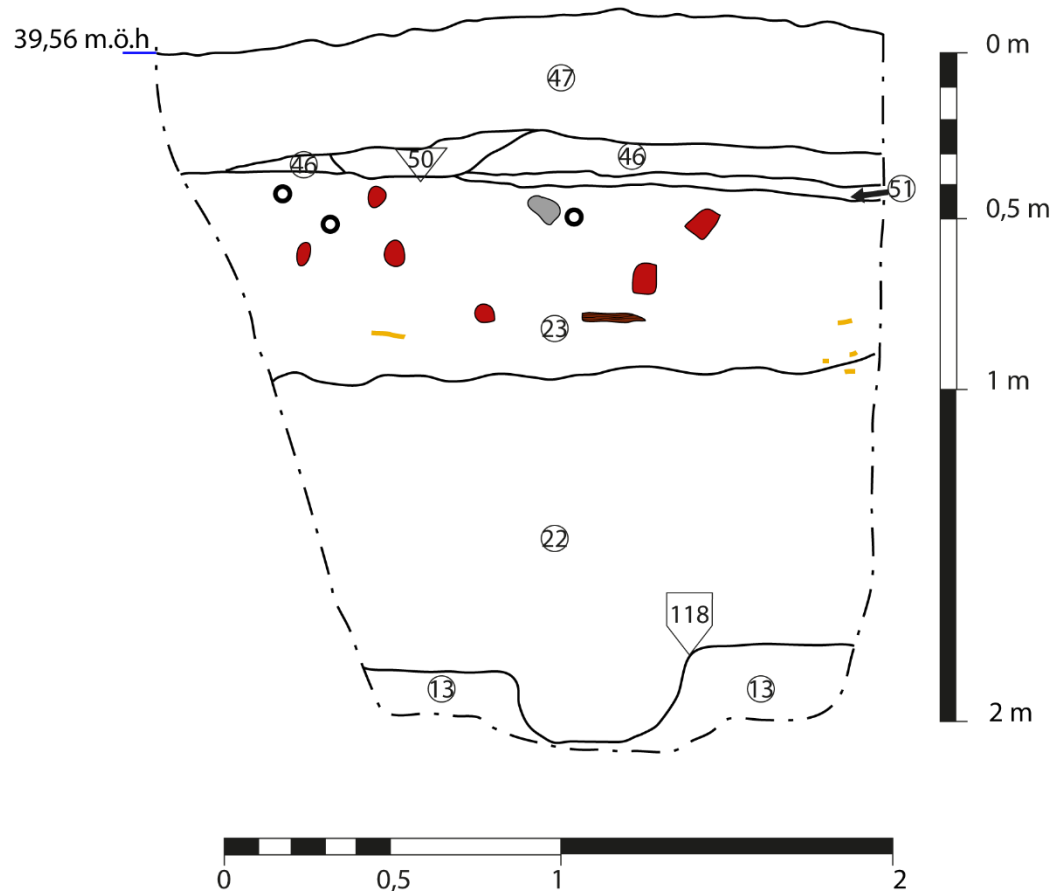
48. Gul homogen sand, torr och lucker. Del av innergårdens ytskikt.

49. Nedgrävning för blomsterrabatt.

52. Brun homogen matjord, något torr. Påförda massor i planteringsbädd för blomsterrabatt.

53. Nedgrävning/avröjning inför etablerandet av det generella ytskiktet på innergården.

C202, norra sektionen i schakt 2, Lst. Dnr. 32040-2022

Lagerbeskrivning sektion C201

13. Gul kompakt, fet lera. Morän.

22. Brun, homogen sandig lera. Kompakt och fet. Få inslag av träkolsprickar, minder mängd småsten, ett fragment av rött tegel. Odlingslager.

23. Svartbrun, heterogen sandig lera. Kompakt och fet. Inslag av rött tegelkross, sten, kalkprickar, träkol, linser med beigegul lera. Påförda raseringsmassor från tidigare schaktningar. Här framkom även hoprullade elledning, plankor, metallskrot, gult tegel och stenar med en diameter på 0,20 meter. Linser med träkol och brandpåverkade massor. Raseringslager.

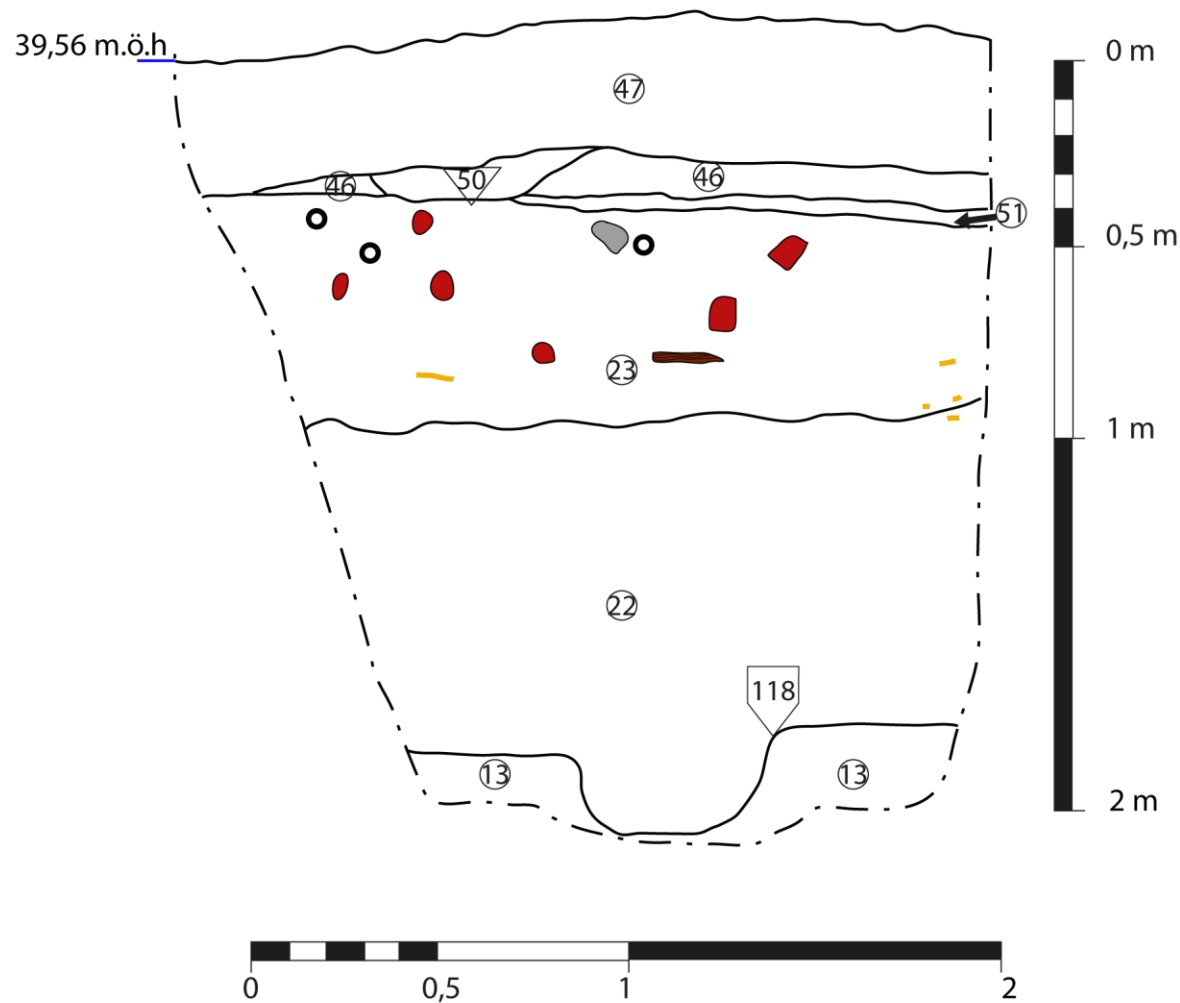
46. Gul sand, torr och lucker. Påförda massor för nivellering. Samma som K44 i sektion C102.

47. Grå makadam med visst inslag av grus. Bärlager.

50. Torr brun homogen matjord. Del av planteringar på innergårdsmiljön.

118. Nedgrävning för grophus. Svagt lutande sidor, plan botten och avrundad bottenkant. Ursprunglig nedgrävningnivå gick inte att urskilja i det ovanliggande odlingslagret. Det gick inte heller att skilja fyllningen i nedgrävningen från det ovanliggande odlingslagret.

C202, norra sektionen i schakt 2, Lst. Dnr. 32040-2022

Lagerbeskrivning sektion C202

13. Gul kompakt, fet lera. Morän.

22. Brun, homogen sandig lera. Kompakt och fet. Få inslag av träkolsprickar, minder mängd småsten, ett fragment av rött tegel. Odlingslager.

23. Svartbrun, heterogen sandig lera. Kompakt och fet. Inslag av rött tegelkross, sten, kalkprickar, träkol, linser med beigegul lera. Påförda raseringsmassor från tidigare schaktningar. Här framkom även hoprullade elledning, plankor, metallskrot, gult tegel och stenar med en diameter på 0,20 meter. Linser med träkol och brandpåverkade massor. Raseringslager.

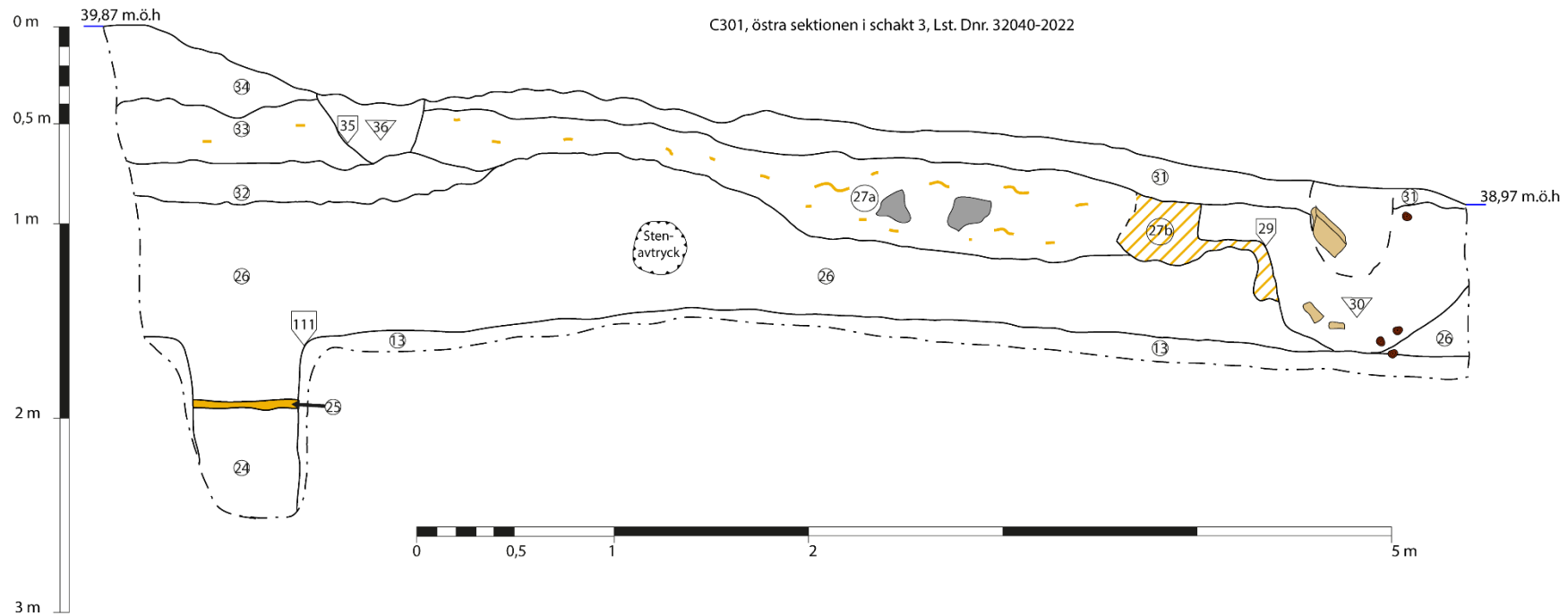
46. Gul sand, torr och lucker. Påförda massor för nivellering. Samma som K44 i sektion C102.

47. Grå makadam med visst inslag av grus. Bärlager.

50. Torr brun homogen matjord. Del av planteringar på inngårdsmiljön.

51. Grå stenmjöl. Bärlager till tidigare gång.

118. Nedgrävning för grophus. Svagt lutande sidor, plan botten och avrundad bottenkant. Ursprunglig nedgrävningnivå gick inte att urskilja i det ovanliggande odlingslagret. Det gick inte heller att skilja fyllningen i nedgrävningen från det ovanliggande odlingslagret.

Lagerbeskrivning sektion C301

13. Gul kompakt, fet lera. Morän.

24. Svart, lucker, fuktig heterogen finkornig lerhumus. Rikligt med djurben och träkol med bra bevaringsförhållanden. Destruktionsfyllning av brunn.

25. Gul lera 4–6 cm tjock. Lerlock i brunn, möjlig konstruktion för att omvandla brunnen till förvaringsgrop.

26. Brunt till mörkbrunt, homogent och kompakt sandig lera. Torrt med inslag av få träkol och kalkprickar. Fåtal djurben och röda tegelprickar. Odlingslager, gick ej att särskilja från översta fyllning i brunn.

27a. Mörk gråbrun sand med inslag av träkol, rött tegel, gula sandprickar, kalk, stenar. Fynd av yngre rödgodskeramik. Raseringsmassor utlagda till nivelleringslager. I den östliga delen av lagret fanns ett område med högre halt lerfläckar, markerat med 27b.

29. Nedgrävning för dränering

30. Matjordsliknande fyllning, lik K31. Inslag av gult tegel. Fyllning kring grund (grund borttagen i samband med rivning av den södra byggnaden på fastigheten).

31. Mörkbrun, lucker sand med grus. Inslag av matjord och rötter. Starkt nedbrutet kulturlager som funnits i krypprunden till den nyligen rivna byggnaden.

32. Grå makadam och grus med gult tegel och röda takpannor. Bärlager.

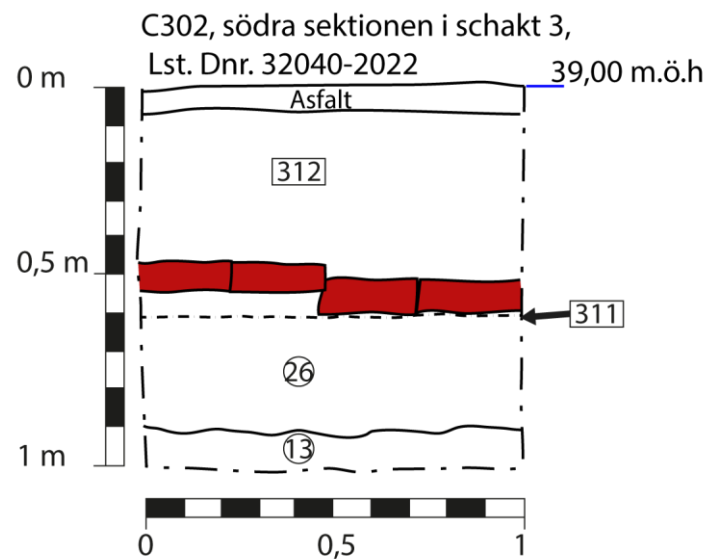
33. Matjordsliknande med inslag av moränlera. Påförda massor på tidigare innergård.

34. Grus och makadam, bärlager för innergård.

35. Nedgrävning för grund till byggnad.

36. Lik K27, fast med mer kalk och lera och mindre kompakt. Fyllning för utjämning efter att tidigare grund tagits bort.

111. Nedgrävning för brunn.

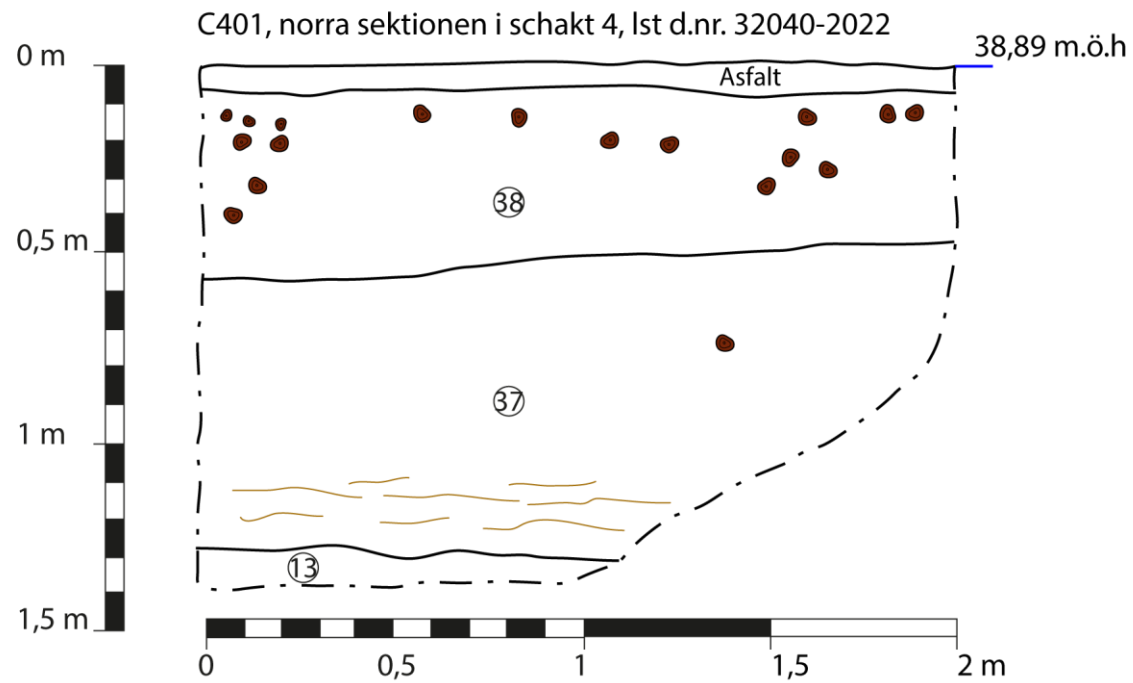
Lagerbeskrivning sektion C302

13. Gul kompakt, fet lera. Morän.

26. Brunt till mörkbrunt, homogent och kompakt sandig lera. Torrt med inslag av få träkol och kalkprickar. Fåtal djurben och röda tegelprickar. Odlingslager.

311. Elkabel under röda tegelstenar

312. Betongkulvert.

13. Gul kompakt, fet lera. Morän.

37. Gråbrun till mörkgrå något sandig lera. Homogen med få inslag av träkolsprickar, trä, beige sandprickar röda tegelbrockor. Såg sedimenterad ut i botten, tolkningen i fält var att lagret ackumulerats i vatten. I efterarbetet tolkas strimmorna ha uppkommit genom läckage av gas från kulvert strax norr om sektionen.

38. Brun, humös lucker sand. Rikligt inslag av rötter och visst inslag av röda tegelfragment, kalk och småsten. Påförda massor av matjord.

2024

- 2024:1 Kv Domkyrkan 1, Lund. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk kontroll år 2022–2023. Gertie Ericsson & Aja Guldåker.
- 2024:2 Häglinge kyrka, Hässleholms kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2023 – 2024. Carita Melchert.
- 2024:3 Innerstaden 2:1, Stortorget, fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2015. Gertie Ericsson med bidrag av Jens Heimdahl.
- 2024:4 Grynmalaren 37, Lund. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning och schaktningsövervakning 2023. Linnea Lidh.
- 2024:5 Innerstaden 2:1, Mårtensstorget. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning & schaktningsövervakning 2023. Imelda Bakunic Fridén.
- 2024:6 Fossesholm herregård. Vestfossen, Øvre Eiker kommune, Buskerud Fylke, Norge. Trädgårdsarkeologisk undersökning 2022–2023. Aja Guldåker.
- 2024:7 Universitetet 1, Kungshuset. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459 Lunds stad och kommun, Skåne län. Schaktningsövervakning 2023. Sebastian Boström & Gertie Ericsson.
- 2024:8 Innerstaden 2:1, Laboratoriegatan. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2023. Linnea Lidh
- 2024:9 Innerstaden 2:1 m.fl., Lund. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2022–2023. Generellt tillstånd – Krafringen Energi AB. Henrik Bernro.
- 2024:10 Östra Karup kyrka, Båstads kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2023 – 2024. Carita Melchert.
- 2024:11 Kv Maria Magle 6, Lund. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2021–2023. Imelda Bakunic Fridén
- 2024:12 Kv Domkyrkan 1 & Sankt Laurentius 3, Generellt tillstånd – Lunds Domkyrka, Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning år 2022–2023. Henrik Bernro.
- 2024:13 Apollo 3, Ystad. Fornlämning RAÄ Ystad 50:1/L1988:3379. Ystad stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning år 2023. Sebastian Boström.
- 2024:14 Kv Galten 28. Fornlämning L1988:5459/RAÄ 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning år 2024. Henrik Bernro.
- 2024:15 St Peter 39, Vänskapens hus, Lund, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2023 – 2024. Carita Melchert.
- 2024:16 Tosterups kyrka, Tomelilla kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2022 – 2024. Carita Melchert.

Tidigare nummer kan rekvireras från Kulturen, Kulturmiljöavdelningen

Telefon: 046-350406

E-post: arkeologi@kulturen.com

- 2024:17 Västra Karaby kyrka, Kävlinge kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2024. Carita Melchert.
- 2024:18 Gjøvik Gård, Gjøvik kommun, Innlandet fylke, Norge. Trädgårdsarkeologisk undersökning 2023. Aja Guldåker.
- 2024:19 Hällaryd 1:149 och 1:142. Fornlämning 49:1/L1979:5957. Hällaryd socken, Karlshamns kommun, Blekinge län. Schaktningsövervakning 2023/2024. Sebastian Boström.
- 2024:20 Innerstaden 2:1, Tegnérspplatsen. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2024. Imelda Bakunic Fridén
- 2024:21 Tåstarps kyrka. Tåstarp socken, Ängelholms kommun, Skåne län. Arkeologisk vindstädning och byggnadsarkeologisk undersökning 2016. Gunilla Gardelin & Johan Wallin.
- 2024:22 Innerstaden 3:77, Norra Vallgatan. Fornlämning L1988:7459/RAÄ Trelleborg 19:1. Trelleborgs stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2023 – 2024. Kristoffer Brink.
- 2024:23 Innerstaden 2:1, Grynmalaregatan. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2024. Henrik Bernro.
- 2024:24 Kv Paradis 37. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk kontroll och schaktningsövervakning 2024. Imelda Bakunic Fridén.
- 2024:25 Östra Karup kyrka, Båstads kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2024. Carita Melchert.
- 2024:26 Fjälkinge kyrka. Fjälkinge socken, Kristianstad kommun, Skåne. Arkeologisk vindstädning och byggnadsarkeologisk undersökning 2017. Gunilla Gardelin & Johan Wallin.
- 2024:27 Innerstaden 2:1 Lund. Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2022–2023. Generellt tillstånd VA SYD. Henrik Bernro.
- 2024:28 Sporrakulla gård, Sporrakulla 1:1, Östra Göinge kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2024. Carita Melchert.
- 2024:29 Flyinge 22:50, Flyinge Kungsgård, Flyinge, Lunds kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2024. Carita Melchert.
- 2024:30 Gasverket 6, Lund. Fornlämning 1988:5459/RAÄ 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologiska schaktningsövervakningar och avgränsande förundersökning år 2022 – 2023. Kristoffer Brink.

Tidigare nummer kan rekvireras från Kulturen, Kulturmiljöavdelningen

Telefon: 046-350406

E-post: arkeologi@kulturen.com